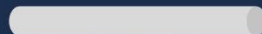

EDITOR IN CHIEF:
SERDAN KERVAN

KOSOVO
EDUCATIONAL
RESEARCH
JOURNAL

VOLUME 3/ISSUE 2
MAY/AUGUST
2022

Kosovo Educational Research Journal

Volume 3, Issue 2, 2-67.

ISSN: 2710-0871

<https://kerjournal.com/>**Bilimin Kötüye Kullanılması Olasılığına Karşın İnsan Onurunu Koruma Hakkı**Tuğçe ERDOĞAN¹Cem TUNA²

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, TÜRKİYE

Özet: İnsan hakları, insanın sadece insan olması nedeniyle doğuştan sahip olması gereken, onun kişiliğini, değerlerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan, üstün, evrensel ilke ve kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. İnsan hakları, özellikleri dikkate alındığında birinci kuşak haklar (klasik), ikinci kuşak haklar (sosyal ve ekonomik), üçüncü kuşak haklar (dayanışma) ve dördüncü kuşak haklar (insan onurunu koruma) şeklinde dört kategoriye ayrılmaktadır. İnsanın yalnızca insan olması nedeniyle değerli ve saygıya layık bir varlık olmasına insan onuru denir. İnsanlık tarihinde insan onurunun ihlal edildiği uygulamalar oldukça fazladır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden belgesel (doküman) incelemesi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyalin analizini kapsar. Çalışmada alanyazında insan onuru ve etiğe aykırı olarak bilimin kötüye kullanıldığı deneyler geçmişten günümüze örnekleriyle verilmiştir. Sonra insan onurunun korunmasına yönelik uluslararası düzenlemeler ortaya konulmuştur. Sonuç olarak geçmişten günümüze bilimin kötüye kullanılması sonucu insan onuruna aykırı deneyler ve çalışmalar yapılmıştır. Bunları önlemek adına aşama aşama uluslararası sözleşmeler kabul edilmiştir. Bunlardan en önemlisi Avrupa'da 2000 yılında kabul edilen Temel Haklar Bildirgesi önemli ve ileri bir düzenleme getirmiştir. Dördüncü kuşak haklarla ilgili bu bildirgenin hükümleri genişletilerek tüm dünya ülkeleri için geçerli olmalıdır. İnsan onurunu koruyan uluslararası sözleşmelerin uluslararası denetim mekanizmalarınca denetlenerek, mahkeme ve koruma tedbirlerinin dünya genelinde tavizsiz uygulanması zorunludur. Bu konuda hukuki, siyasi, askeri çabalara insan hakları eğitimi boyutu artarak devam etmelidir.

Anahtar Sözcükler: Bilim, Etik, İnsan Onuru, Koruma Hakkı, Eğitim

To cite this article: Erdoğan, T.& Tuna, C. (2022). **Bilimin Kötüye Kullanılması Olasılığına Karşın İnsan Onurunu Koruma Hakkı**. Kosovo Educational Research Journal, 3(2). 2-18.

¹ Tuğçe ERDOĞAN (First Author)

² Cem TUNA (Corresponding Author)

The Right to Protect Human Dignity Against the Possible Abuse of Science

Abstract Human rights can be defined as a set of superior, universal principles and rules, which should be innate to human beings just because they are human, aiming to protect and develop their personality and values. Considering their characteristics, human rights are divided into four categories: first generation rights (classical), second generation rights (social and economic), third generation rights (solidarity) and fourth generation rights (protecting human dignity). It is called human dignity that a human being is a valuable and worthy being just because he is human. In the history of humanity, there are many practices in which human dignity is violated.

In this study, documentary (document) analysis, one of the qualitative research methods, was used. Document analysis includes the analysis of written material containing information about the facts and events that are aimed to be investigated. In the study, experiments in which science is abused against human dignity and ethics are given with examples from the past to the present. Then, international regulations for the protection of human dignity were put forward. As a result, experiments and studies against human dignity have been carried out as a result of the abuse of science from past to present. In order to prevent these, international conventions have been adopted gradually. The most important of these was the Declaration of Fundamental Rights adopted in 2000 in Europe, which brought an important and advanced regulation. The provisions of this declaration on fourth generation rights should be expanded and applied to all countries of the world. It is imperative that international agreements protecting human dignity are supervised by international audit mechanisms, and that court and protection measures are applied without compromise around the world. In this regard, legal, political and military efforts should continue with an increasing dimension of human rights education.

Keywords: Science, Ethics, Human Dignity, Right to Protection, Education

GİRİŞ

İnsan hakları, insan onurundan kaynaklanan, kişinin insan olması nedeniyle doğuştan sahip olduğu, devredemeyeceği, vazgeçemeyeceği ve zamanaşımına uğramayacağı haklara denir. İnsan hakları, insanın sadece insan olması nedeniyle doğuştan sahip olması gereken, onun kişiliğini, değerlerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan, üstün, evrensel ilke ve kurallar bütünü olarak tanımlanabilir (Karaman Kepenekci, 2014, 51). Herhangi bir ayırım olmaksızın bütün insanlara tanınan ideal haklar listesi olarak kabul edilebilir.

İnsan hakları (Görmez ve İşler, 2019, 72-73), özellikleri dikkate alındığında birinci kuşak haklar (klasik), ikinci kuşak haklar (sosyal ve ekonomik), üçüncü kuşak haklar (dayanışma) ve dördüncü kuşak haklar (insan onurunu koruma) şeklinde dört kategoriye ayrılmaktadır. Klasik haklar olarak da ifade edilen birinci kuşak haklar, kişileri devlete ve topluma karşı koruyan, onların özgürce gerçekleştirebilecekleri eylemleri destekleyen, dokunulamayan ve devredilemeyen hakları savunan ve bireylerin devlet yönetimine katılmalarını güvence altına alan haklardır. Yaşama hakkı, konut dokunulmazlığı, kişi dokunulmazlığı, mülkiyet hakkı, eşitlik, din ve vicdan

özgürlüğü, çalışma özgürlüğü, düşünme ve düşünceyi açıklama özgürlüğü, dernek kurma hakkı, dilekçe hakkı, kamu hizmetine girme hakkı sayılabilir.

İkinci kuşak haklar (Görmez ve İşler, 2019, 73-74), ekonomik, sosyal ve kültürel haklar olarak da adlandırılmaktadır. Sosyal, kültürel ve ekonomik haklar kişileri toplumsal müdahalelere karşı koruyan, insanca yaşamak ve muamele görmek için belirli bir hayat standardını güvence altına alan ve birinci kuşak haklardan yararlanılabilmemesine fırsat tanıyan ve bu amaçla kişilerin devletten ve toplumdan gerçekleştirmelerini talep edebilecekleri haklardır. İkinci kuşak insan haklarının başlıcaları; eğitim hakkı, sağlık hakkı, çalışma hakkı, sosyal güvenlik hakkı, ailenin korunması hakkı, sendika hakkı, toplu sözleşme ve grev hakkı vb. sayılabilir.

Üçüncü kuşak haklar (Görmez ve İşler, 2019, 74): Bu haklar mücadele sonucunda değil; bireyler, gruplar ve devletlerarasındaki dayanışmaya bağlı olarak ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyadaki gelişme ve değişimler sonucu ortaya çıkan ama henüz tam olarak tanımlanmış ve tamamlanmış olmaktan çok, bugün insanlık hakkı olarak görülebilir. Üçüncü kuşak insan hakları şunlardır: Çevre hakkı, ortak mirası koruma hakkı, gelişme hakkı, barış hakkı.

Dördüncü kuşak haklar; bilimin kötüye kullanılması olasılığına karşın, insan onurunu korumaya yönelik yapılan çalışmalarla ilgilidir. İnsan onuru kavramının özellikle II. Dünya Savaşı ile birlikte önem kazanmasının temel nedeni Nazi rejimi dönemindeki kitlesel suçlar ve II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan katliamlardır (Kuru, 2017, 179 vd).

1. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden belgesel (doküman) incelemesi kullanılmıştır. Belgelere-dokümana dayalı araştırmalar programlar, yönetmelikler, kitaplar, gazeteler, raporlar gibi çeşitli yazılı ya da elektronik ortamlarda kayıtlı olan verilerin analizine dayalı yürütülen çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012, 12; Karasar, 1994, 183 vd).

Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyalin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 187). Doküman incelemesinin aşamaları şu şekilde ayrılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 193): 1-Dokümanlara ulaşma, 2-Orijinaliğin kontrol etme, 3-Dokümanları anlama, 4-Veriyi analiz etme, 5-Veriyi kullanma.

Bu çalışmada alanyazında yer alan insan onuru ve etiğe aykırı olarak bilimin kötüye kullanıldığı deneyler geçmişten günümüze örnekleriyle verilmiştir. Sonra insan onurunun korunmasına yönelik uluslararası düzenlemeler ortaya konulmuştur.

2. Bulgular

3.1. İnsan Onuruna Aykırı ve Etik Dışı Deneyler

İnsanlık tarihi içerisinde sözde ilerleme, girişim adına yapılmış olan insanlık ve ahlak dışı çalışmalar bulunmaktadır. 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyılın başlarında psikoloji alanında çok ilginç çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmaların çoğu insan onuruna aykırı ve etik dışı deneylerdir. O

dönemde etik ve insan hakları kavramları yerine oturmadığı için yapılan çalışmalar engellenememiştir. İnsanların iyiliği adına, sadece insanlara değil hayvanlara da kötülükler, işkenceler yapılmıştır. İnsanlık tarihine geçen birkaç çalışma aşağıda kronolojik sıraya göre özetlenmektedir. Bu çalışmalar; Kara Ölüm, Öjenik, Nazi İnsan Çiftlikleri, Doktor Cutton'un Tımarhanesi, Küçük Albert Deneyi, Sovyet Zehir Laboratuvarları, Maymun-Asker Projesi, Tuskegee Frengi Deneyi, Kekemelik Deneyi (Canavar Çalışması), MK- Ultra Programı-CIA ve Çift Başlı Köpek Deneyidir.

3.1.1. Kara Ölüm: 1347-1352 yılları arasında Asya, Ortadoğu, Küçük Asya, Kuzey Afrika ve Avrupa başta olmak üzere dünyanın dört bir yanında etkili olan ve kısa sürede milyonlarca insanın yaşamını sonlandıran büyük veba salgınına verilen isimdir (Barry & Gualde, 2006, 38). Bu büyük pandemik vebaya "Kara Ölüm" denilmesinin sebebi kurbanlarının son saatlerinde vücutlarının çeşitli yerlerinde kararmalar ve şişlikler ortaya çıkararak vücut görünümünü bozmasıdır (Nohl, 2006). Yapılan araştırmalar sonucunda Kara Ölüm'e Rattus Rattus denilen kara sıçanlarda yaşayan Xenopsylla Cheopis pire türünün neden olduğu anlaşılmıştır (Benedictow, 2006, 13). Vebanın çıktığı ve yayıldığı dönemlerde bilim insanları ve doktorların elinde imkânlar, tedaviler, aşilar bulunmamakta ve mikrop, bakteri, virüs gibi kavramlar henüz bilinmemektedir. Bu yüzden vebanın kaynağı uzun süre çözülememiştir ve tedavi bulunana kadar çok sayıda insan ölmüştür (Cartwright, 2020). Bilim insanları vebaya çözüm bulabilmek için ilginç ve çılgın fikirler üretmiştir. Bir grup bilim insanına göre vebanın sebebi astroloji olarak düşünülmüştür. Bu fikir Fransa'da çok popüler olmuştur. Gezegenlerin belirli bir açıya göre sıralanması sonucunda Dünya'da zehirli bir gaz oluşmuş ve bu sebeple veba her yere yayılmaya başlamıştır. Bilim insanları hastalığın bulaşmaması için bir süre kapalı giyinip, maskeler takmışlardır. Bazı bilim insanları da Yahudiler kabalayı kara büyü olarak kullandığından dolayı veba salgınının ortaya çıktığını düşünmüşlerdir. Hatta vebaya yakalanan insanların şeytan, kötü ruh, cadı olduğunu düşünüp canlı canlı yakmışlardır. Bu düşüncenin sonucunda Orta çağ döneminde milyonlarca Yahudi saldırıya uğramıştır (Cartwright, 2020). Bilim insanlarının veba için ilk savunma yöntemi karantina olmuştur. Örneğin, İtalya'da dışarıdan gelen gemilerin limanlara yanaşılmasına izin verilmemiş, 40 gün beletildikten sonra izin verilmiştir. Karantina bir işe yaramamıştır. Bilim insanları başka bir tedavi yöntemi olarak kasıklarda ve koltuk altlarında yer alan irinleri patlatmışlardır. İrinler patlayıp içindeki sıvı aktığında insanların rahatlayabileceği düşünmüşlerdir fakat tam tersi olmuştur. Patlayan irinler vücudu enfeksiyona açık hale getirmiştir ve insan ölümleri daha da artmıştır. Buna rağmen bu teknik uzun süre kullanılmıştır. Diğer bir tedavi yöntemi ise kan almak olmuştur. Doktorlar ve bilim insanları vebaya yakalanan insanların şişen bölgelerini kesip kan akıtmışlardır. Kirli kanın vücuttan bu yöntemle atılabileceği düşünülmüştür. Bu yöntem de hiçbir işe yaramamıştır çünkü insanlar bu sefer de kanamadan ölmüştür (Mark, 2020). Geçmiş zamanlarda tıp ve teknoloji gelişmediği için hiçbir dayanağı olmayan tedavi yöntemlerini uygularken çok sayıda insan ölmüştür.

3.1.2. Öjenik: Öjenik, sağlıklı ceninleri ayırıp sağlıklı ceninler yetiştirmenin yollarını arayan, bilimselliği tartışmalı bir toplumsal akım veya felsefedir. İlk kez Platon tarafından ortaya

atılmış, modern anlamıyla ilk olarak Sir Francis Galton tarafından formüle edilmiştir. Platon, toplumdaki sakat ve hastalıklı insanların çoğalmasına izin verilmez, sadece sağlıklı ve güçlü insanların çocuk yapmalarına izin verilirse birkaç jenerasyon sonrasında kusursuz bir topluma ulaşılabilir, demiştir (Akçiçek, 2011). Antik Yunanistan'da bu fikir kabul edilmiş daha sonra Roma'da da görülmüştür. Hristiyanlık ortaya çıkınca bu düşünce doğrultusunda yapılan uygulamalar tamamen ortadan kaldırılmıştır. 18. Yüzyılda Amerika'ya Afrika'dan zenciler gönderilirken yapay seçilim kullanılmıştır. Bu kölelerden sağlıklı ve güçlü olan erkekler ile sağlıklı ve güçlü olan kadınlar çiftleştirilmiştir. Bu sayede daha sağlıklı ve daha güçlü köleler ortaya çıkmıştır. Hasta, zayıf veya sakat doğanlar ise öldürülmüştür. Amerikalı siyahilerin güçlü, sporcu ve hızlı olmasının sebeplerinden biri de bu yapay seçilimdir. Modern öjenik kavramı ise 19. Yüzyılda ortaya çıkmıştır. Sir Francis Galton, bir toplumun daha sağlıklı ve daha güçlü olabilmesi için hastalıklı ve problemlili bireylerin üremesine izin verilmemeli, demiştir (Akçiçek, 2011). Bu görüşteki temel amaç toplumu kusursuzlaştırmaktır. Bu düşünce ortaya çıktığında herkes onaylamıştır fakat Nazi Almanya'sı öjeniği çok farklı amaçlar için kullanmış ve sonuçlar tahmin edilemeyecek kadar kötü olmuştur. Naziler, aryan ırk olabilmek için ilk olarak Yahudi ve çingeneleri toplama kamplarına göndermişlerdir ve başarılı olmuşlardır (Akçiçek, 2011). Ancak Naziler için bu yeterli olmamıştır. 1935 yılında Almanya'da bulunan ruhsal ve fiziksel hastalığı olan insanları öldürmek düşünülmüştür. T4 programı adı verilen bu operasyonda engelli, sakat, eşcinsel ve hasta bireyleri bir merkeze götürüp öldürmüşlerdir. Bazı kaynaklara göre 17.000, bazı kaynaklara göre de 200.000'den fazla kişi bu programda öldürülmüştür. I. Dünya Savaşı'ndan sonra nüfus artışı düşmüştür. Hitler nüfusun artmasını ve bu artışın aryan ırktan artmasını planlamıştır. Bu amaçla 1935 yılında Lebensborn projesi başlatmıştır. Bu projede bazı binalar özel doğum polikliniklerine dönüştürülmüştür. Polikliniklerde saç rengi, göz rengi, ten rengi, kafatası şekline göre insanların aryan olup olmadıklarına bakılmıştır (Akçiçek, 2011). Burada özellikle aryan olduğu düşünülen hamile kadınlara sağlık hizmeti verilmiştir. Doğumdan sonra doğan çocuklar aryan kimliğine sahipse bu çocukları devlet sahiplenmiştir. Bu yöntem sayesinde nüfus artışı sağlanmış fakat Hitler için yeterli olmamıştır. Lebensborn programının ikinci aşamasında Naziler aryan çiftliklerini kurmaya başlamıştır. Aryan ırka sahip olduğu düşünülen kadınlar bazen kendi isteğiyle bazen kaçırılarak bu çiftliklere getirilmiş ve burada aryan olduğu düşünülen erkeklerle çiftleştirilmiştir. 1943 yılında Lebensborn programının üçüncü aşamasına geçilmiştir. Doğu Avrupa ve Yugoslavya topraklarındaki bütün kız çocukları kaçırılarak Berlin'e götürülmüştür. Aryan olduğunu kanıtlayan kız çocukları başka ailelere evlatlık olarak verilmiştir. Resmi kayıtlara göre 25.000 ve 250.000 arasında çocuk kaçırılmıştır (Holokost Ansiklopedisi, erişim 25.07.2022). 1945 yılında Almanya savaşı kaybetmiş ve bütün projeler, evraklar, belgeler imha edilmiştir. Bu program sonucunda annesi babası hatta sığınacak yeri olmayan çok sayıda kimsesiz çocuk kalmıştır.

3.1.3. Doktor Cotton'un Tımarhanesi: Akıl hastalıkları ilk yüzyıllardan beri devam etmektedir. Modern zamanlara gelinceye kadar toplumun akıl hastalıklarına olan bakış açısı çok farklıdır. Eski çağlarda bir insanın akli dengesinin bozulması demek, o insanın içine şeytan veya karanlık ruhların kaçtığı anlamına gelmektedir. Tedavi adı altında bu zamanlarda insanlara çok

korunç uygulamalar yapılmaktaydı. 19. Yüzyıldan sonra akıl hastalıklarına daha bilimsel bir şekilde yaklaşmaya başlandı. Henry Cotton, 20. Yüzyılın başında ameliyatlara şizofreniyi tedavi edebileceğini iddia etmiştir. İddiasını kanıtlayabilmek için yüzlerce ameliyat yapmıştır. Henry Cotton, 1876 yılında Amerika'da dünyaya gelmiş, tıp eğitimini almak için Avrupa'ya gitmiştir. Cotton özellikle Adolf Meyer'in çalışmalarını beğenerek takip etmiş ve Meyer'in şizofreniyle ilgili bir iddiası Cotton'ın ilgisini çekmiştir. Meyer'e göre şizofreninin temel sebebi beyini olumsuz etkileyen toksinlerdir. Bu toksinlerin kaynağı ise tedavi edilmeyen enfeksiyonlardır. Ona göre; eğer bu enfeksiyonlar tedavi edilirse kişi kısa zamanda akıl sağlığını kazanır (Fessenden, 2015). Cotton, Amerika'ya dönünce direkt bu fikirler üzerinden çalışmaya başlamıştır. Cotton, 1907 yılında New Jersey'de bulunan Trenton Şizofreni Hastanesi'nin başına geçmiştir (Kuroski ve Martisiute, 2017). Cotton, tedavilerine hemen başlayıp ilk olarak dişler üzerine odaklanmıştır. Cotton'a göre çürük, tedavi edilmemiş dişler toksin üretiyor ve bu toksinler kana karışıp insanları etkilemekteydi. Bu sebeplerden dolayı hastanesinde bulunan hastaların dişlerini sökmeye başlamıştır. Önce çürük dişleri, daha sonrasında hasarlı olduğunu düşündüğü dişleri sökmüştür. Bazı hastaların ağızlarında diş kalmadığı söylenmektedir. Bu yöntemi sadece hastalar üzerinde değil kendinde, eşinde ve çocuklarında da uygulamıştır. Zaman ilerledikçe Cotton istediği sonucu elde edemediğini fark etmiştir. Cotton'ın hedefinde dişlerden sonra bademcikler vardır. Hastalarının bademciklerini alıp, sinüslerini temizlemiştir (Kuroski ve Martisiute, 2017). Cotton, o sıralar yazdığı makalelerde ilerledikçe başarısının arttığını iddia etmiştir. Cotton, hastaların düzeldiğini, rahatladığını ve toksinlerden arındığını söylemiştir. Cotton'a yazdığı makalelerle birlikte şöhret de gelmiştir. Doğu sahilinin en ünlü psikiyatri doktoru olmuştur (Kuroski ve Martisiute, 2017). 1910 yılının başında ise gerçekler görülmeye başlanmıştır. Bazı hastalar, ameliyathaneye giden hastaların geri dönmediklerini fark etmişlerdir. Hastalar şikâyetçi olunca New Jersey basını da hastaneyle ilgilenmeye başlamıştır (Kuroski ve Martisiute, 2017). Cotton, hakkında çıkan olumsuz yorumları bastırabilmek için, olaylarının sebeplerinin ameliyatlara değil, hastalara kötü davranan erkek hemşirelerin olduğunu söylemiştir. Hastanedeki tüm erkek hemşireleri işten çıkarıp kadın hemşire almıştır ve yapılan açıklamalarla ortalığı sakinleştirmeyi başarmıştır (Kuroski ve Martisiute, 2017). Cotton bu olaylardan sonra ameliyatlarını artırmıştır. Hastalarının pankreaslarını, apandistlerini ve ince bağırsaklarını almaya başlamıştır. Cotton, üniversitelerde, hastanelerde konuşmaya başlamış, dersler vermiş, kitaplar yazmış kısaca şöhreti gün geçtikçe artmıştır. Meslektaşları da Cotton'ı örnek alıp benzer ameliyatlara yapmaya başlamıştır. Fakat meslektaşlarının yaptığı ameliyatlara hiçbir işe yaramamıştır. Bu yüzden New Jersey'de bulunan tıp otoritesi Cotton'ı araştırmak istemiş ve hastaneye başka bir doktor göndermiştir. Yapılan incelemeler sonucunda hasta kayıtlarının düzenli olmadığı görülmüştür. Cotton'nun başarılı olduğunu iddia ettiği hasta kayıtlarına, ameliyat sırasında ölen insanlara bile ulaşılamamıştır. Resmi kayıtlara göre 17 hastanın öldüğü tespit edilmiştir. Hastanede olan hastalara yapılan testler sonucunda ise hiçbir hastanın iyileşmediği saptanmıştır. Hastaneyi denetleyen görevliler bir rapor yazmıştır ve hazırlanan raporda hastalar üzerinde bilimsel temeli olmayan ameliyatlara yapıldığı ve hastalara insanlık dışı muamele yapıldığı yazılmıştır (Patowary, 2019). 1924 yılında tüm bu raporlar geçersiz sayılmıştır ve bu olay kapatılmıştır. Henry Cotton

1930 yılında emekli olmuştur fakat hastanesinde ameliyatlara devam etmiştir (Patowary, 2019). Cotton yeni bir iddia ortaya atarak mastürbasyonun şizofreniye sebep olduğunu, bu yüzden çocuklar mastürbasyona başlamadan önce ameliyat edilmeli ve ince bağırsakları kısaltılmalı, demiştir. Başka bir iddiası ise hasta dişler tedavi edilmemeli, bir dişte çürük varsa o diş sökülmeli ve yanındaki dişlerin de sökülmesi gerektiğini söylemiştir. 1933 yılında, hastanede araştırma yapan kişiler kanıtlar bulmaya başlamıştır. Cotton bu kanıtlarla yargılanacakken 1933 yılında kalp krizi geçirip ölmüştür (Liebson, 2021). Öldükten sonra açıklanan raporlarda resmi olarak 415 ameliyat yapıldığı, gayri resmi olarak 800'den fazla ameliyat yapıldığı görülmüştür. Resmi kayıtlarda ölü sayısının 81 olduğu, fakat tahmini olarak 300'ün üzerinde ölü olduğu düşünülmektedir. Cotton kayıt tutmadığı ve tuttuğu kayıtları yaktığı için kaç kişinin öldüğü, kaç kişinin ameliyat edildiği, kaç kişinin sakat kaldığı tam olarak bilinmemektedir.

3.1.4. Küçük Albert Deneyi: Bu deney “Öğrenme psikolojisi ve klasik koşullandırmayla korku tepkisi yaratılabilir mi, korku sonradan edinilen şartlı bir refleks midir, yoksa doğuştan gelen bir dürtü müdür, korku koşulsuz mu gelişir? Sorularına yanıt verebilmek amacıyla yapılmıştır. Johns Hopkins Üniversitesinden John B. Watson ve asistanı Rosalie Rayner ile 1920’de yapmıştır. Albert B. olarak isimlendirilen bebek dokuz aylıktır. İlk olarak bebeğe beyaz fare, tavşan, yanan kâğıt parçaları, peruk, maske gösterilmiştir. Albert hiçbirine tepki göstermemiş, ona gösterilenlerle oynamaya başlamıştır. Daha sonra Albert’in oturduğu bez yatak hariç hiçbir eşyanın bulunmadığı boş odaya beyaz fare koymuşlardır. Albert fareye gülümsemiş ve onunla oynamak istemiştir. Uzmanlar bu defa Albert fareye her dokunduğunda, 2 demir çubuğu birbirine vurarak rahatsız edici gürültülü sesler çıkarmaya başlamıştır. Albert seslerden ürküp ağlamaya başlamıştır. Albert, fareye her dokunuşunda bu ses tekrarlanmıştır. Albert artık fareye dokunmaktan korkmaya başlamıştır. Birkaç gün boyunca bu deney tekrarlanmıştır. Albert artık ne zaman beyaz ve tüylü bir nesne görse korkmuş, kaçmış ve ağlamaya başlamıştır. Deneyde son olarak deneye yardımcı olan ismi belli olmayan bir çalışan beyaz sakallı, tüylü bir kostüm giyip odaya girmiştir. Albert ses olmamasına rağmen ağlamaya başlamıştır. Bazı kaynaklara göre Albert 6 yaşında hayatını kaybetmiştir. Watson bu araştırmanın sonuçlarını yayınladığında, erken bir eğitimle çocuğun kalıtımı ne olursa olsun bir çocuk istenilen bir hale dönüşebilir, demiştir.

3.1.5. Sovyet Zehir Laboratuvarları: Bu laboratuvarların 1920’lerde kurulup günümüzde hala devam ettiği söylenmektedir. I. Dünya Savaşı Çarlık Rusya’sının çöktüğü ve Sovyetler Birliği’nin kurulduğu zamandır. Orduda yaşanan sorunların çözülmesi ve ordunun güçlenmesi istenmiştir. Sovyetler Birliği 1921 yılında kimyasal silah üretebilmek için özel ofis isimli, komünist partiye bağlı bir birim oluşturmuştur. Bu özel büro kurban olarak gulaglara (Sovyet zorunlu çalışma kampları ağından sorumlu devlet kurumu) gönderilmiş siyasi mahkûmları seçmiştir. Bu mahkûmların üzerinde hardal gazıyla deneyler yapılmıştır. İnsanlar ne kadar sürede ölüyor, gazın miktarı ne kadar olunca ölüyor? gibi sorulara yanıt aramışlardır. Bu birim başarılı olunca 1926 yılında NKVD’ye devredilmiştir (Harding, 2018). NKVD gizli bir polis teşkilatıdır. Artık birimde sadece cepheden kullanılacak zehirli gaz üretilmemiş, özel zehirli bileşenler de üretilmeye başlanmıştır. Sovyetler, artık kolay tespit edilemeyen, yemeklerde kullanılabilen

zehirler üretmişlerdir (Irmakbdak, 2020). 1939 yılında Grigory Mairanovsky, özel birimin başına getirilmiş ve birimin adı “Laboratuvar 1” olarak değiştirilmiştir. Mairanovsky, zehirlerin farklı yaş ve cinsiyetlerdeki etkisini merak etmiştir ve deneylerinde savaş esirlerini kullanmıştır. Deneylerin yapılması için Ukrayna’dan, Kafkas Bölgelerinden yaşlı, kadın ve çocuklar bu laboratuvara getirilmiştir (Irmakbdak, 2020). Bu çalışmalar sırasında binlerce insan ölmüştür ve Mairanovsky kusursuz zehri geliştirmeyi başarmıştır. Zehrin adı K2’dir ve bu zehir renksiz, kokusuz ve tatsızdır (Irmakbdak, 2020). Suyu bile karıştırıldığında kendini göstermemektedir. Yaklaşık 15 dakika içinde insanı öldürmektedir. 1953-1978 yılları arasında “Laboratuvar 12” ismiyle zehirler üretilmeye devam edilmiştir. 1978 yılında ise laboratuvarın ismi Özel Teknoloji ve Soruşturma Enstitüsü olarak değiştirilmiş ve KGB’nin yönetimine girmiştir (Harding, 2018). 1991 yılında Sovyetler Birliği çökünce KGB kaldırılmış ve FSB kurulmuştur. Günümüzde Moskova’nın kabul etmemesine rağmen hala devam ettiği söylenmektedir. Bilinen son zehirli saldırı Ukrayna’nın eski Cumhurbaşkanı Yuşçenko’ya yapılmıştır. Yuşçenko iddialara göre yavaş yavaş, hiçbir belirti olmadan zehirleniyordu fakat Yuşçenko bunu fark edip kurtulmuştur (Harding, 2018). Bu zehirli laboratuvarlar hala yer altında bulunduğu ve gizli tutulduğu düşünülmektedir.

3.1.6. Stalin’in Asker Projesi: 1920’li yıllarda Josef Stalin, insan ve maymun karışımı bir melez türün yaratılmasını istemiştir. Stalin’e göre bu tür, insandan daha az zeki ama çok daha itaatkâr, dayanıklı ve güçlü olacaktır. Savaşlarda en ön saflarda yer alacaktı, korkmayacaktı, acıkmayacaktı ve yorulmayacaktı, tüm emirleri sorgusuz yerine getirecekti, ağır inşaatlarda ve madenlerde çalışabilecekti ve asla isyan etmeyecekti. Bu proje 1926 yılında başlamıştır. Josef Stalin iktidar koltuğuna oturduğunda en büyük isteği koltuğunu korumak olmuştur. Bu yüzden tüm rakiplerini öldürmüştür veya ayağını kaydırmıştır. Telekinezi (maddeler üzerinde düşünce gücüyle etki yapma) gibi birçok yöntem kullanmış ve çılgın projelere açık olduğu duyulmuştur. Ilya Ivanov isimli bilim insanı Josef Stalin’e bir şekilde ulaşmıştır. Maymun insan projesi fikri Ivanov’un mu yoksa Stalin’in mi bilinmemektedir ama projeyi Ivanov yürütmüştür. Yapılan araştırmalar sonucunda Stalin ilk olarak insan köpek melez ırkı yapmayı planlamıştı. Ivanov bu fikre karşı çıkmıştır. Çünkü melezleme yapılacaksa birbirine yakın türlerin melezleşmesi gerekiyordu, demiştir. O zamanlar insanlara en yakın tür maymunlar, şempanzeler olarak görülmekteydi. Bu yüzden maymun insan projesi tercih edilmişti (Johnson, 2011). Ivanov, Gürcistan’da bir laboratuvar kurmuştur. Çalışmalarına Batı Afrika’da başlamıştır (Pain, 2008). Bunun sebebi Ivanov’a göre modern insanın atası Afrikalılar ve siyahlardır. Melezleme işlemi için en saf türü kullanmak istemiştir. Güney Afrika’da ilk olarak şempanzelerden aldığı spermle Afrikalı kadınları döllemiştir. Sonuç olarak başarısız olduğu için daha sonra gönüllü Rus kadınlarını kullanmıştır ve yine başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İşlemi tersine çevirip insanlardan aldığı spermle, şempanzeleri döllemiştir fakat yeniden başarısız olmuştur (Johnson, 2011). Şempanzeleri seçtiği için başarısız olduğunu düşünen Ivanov, orangutanlarla çalışmak istemiştir. Aynı işlemler tekrarlanmış ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ivanov, Gürcistan’a dönüp farklı maymun türlerini ve farklı insanları kullanmaya devam etmiştir. 1930 yılına kadar hiçbir sonuç elde edememiştir (Dockrill, 2018). Stalin, Ivanov’un elinde hiçbir şey olmadığını görünce ve Gürcistan’da yaşananlar basına yayılınca Stalin’in emriyle Ivanov tutuklanmış, Kazakistan’da yer

alan çalışma kampına gönderilmiş ve iki yıl sonra ölmüştür (Pain, 2008). Stalin projeyi yok etmek için Gürcistan'daki laboratuvarı içindekilerle birlikte yaktırmıştır. 2000'li yıllarda Gürcistan'da yapılan kazılar sonucunda yakılan laboratuvarın izlerine ulaşılmış ve bazı kanıtlar bulunmuştur. Yine de Ivanov haricinde suçlular hak ettikleri cezayı almamışlardır.

3.1.7. Tuskegee Frengi Deneyleri: Amerika Birleşik Devletleri'nin kırsal kesimlerinde yer alan Alabama'nın Tuskegee kasabasında son derece korkunç bir deney yapılmıştır. 1930'lu yıllar Amerikan hükümeti için çok zor olduğu söylenmektedir. Ülkede büyük buhran başlamış ve ülke ağır bir ekonomik kriz yaşamıştır. Bu dönemde fuhuş son derece artmıştır. Özellikle askerler arasında fuhuş kontrolden çıkmıştır. Amerikan ordusunda bu sebeplerden ötürü Frengi başlamıştır. Sifiliz olarak da adlandırılan frengi hastalığı; Treponema pallidum adı verilen bir bakterinin yol açtığı ve vücudun çeşitli dokularında hasara neden olan bir enfeksiyon hastalığıdır. Bu hastalık korunmasız cinsel ilişkiyle, kan yoluyla veya anneden bebeğe gebelik sırasında bulaşabilir. Deride yaralara, kabarcıklara yol açan bu hastalık tedavi edilmezse konakladığı insanı öldürebilir. Frengi orduda hızla yayılmaya başlamış ve Amerika'nın en büyük sağlık sorunu olmuştur. Hükümet bu sorunu çözmek için her yolu denemeye başlamıştır. 1932 yılında Birleşik Devletler hastalıkla mücadele dairesinde bir fikir öne sürülmüştür. Bu fikir için Tuskegee kasabası seçilmiştir. Tuskegee küçük bir çiftçi kasabasıydı ve nüfusun neredeyse tamamını siyahiler oluşturuyordu (Tuskegee University). Bu insanlar üzerinde deney yapılmasını engelleyecek kimse olmadığı için fikirlerini kolayca uygulamışlardır. 1932 yılında Amerikan Sağlık Servisi bu kasabaya gelip 'hükümet size ücretsiz sağlık hizmeti sunacak, ilaç, yiyecek yardımı yapılacak ve yakınınız ölürse cenaze masrafları devlet tarafından karşılanacak', demiştir. Bu teklifleri yaptıktan sonra şartlarını belirtmişlerdir. Bu şartlar, düzenli olarak hastaneye gitmek, başka bir hastaneye gitmemek, verilen ilaçları ve yapılan aşıları sorgulamamak ve ölüm durumunda otopsi talebi etmemek, olmuştur (Galindo, Lopez, Munoz ve Valenti, 2013). Bölgede yaşayan insanların eğitimleri olmadığı ve ekonomik durumu çok kötü olduğu için Tuskegee halkı bu teklifi sorgulamadan kabul etmiştir. Çalışmalara başlamak için 600 erkek denekle anlaşılmıştır. Bu 600 denekten 400 tanesinde frengi vardı fakat semptomlarını göstermedikleri için frengi olduklarını bilmemekteydiler. Projeyi yürütenler de bu 400 kişiye frengi olduğunu söylememiştir. Diğer 200 denek ise sağlıklı olmasına rağmen projeye dâhil edilmiş ve kontrol grubu olmuştur (Galindo, vd., 2013). İnsanlar o zamanlar bakteri, virüs gibi kavramları bilmedikleri için hastalıkların sebebinin kirli kan olduğunu düşünmüşlerdir. Bu yüzden kirli kan tedavisi için her yönteme olumlu yaklaşmışlardır. Doktorlar tam 40 yıl boyunca sözde iyileşme için bu insanlara deneyler yapmıştır. Aslında yavaş yavaş ölümleri devlet tarafından izlenmiştir. 1947 yılında penicillin, frengi tedavisinde kullanılmaya başlanmıştır (Galindo, vd., 2031). Kısa süre içerisinde Amerika'da frengi vakalarında büyük ölçüde azalma görülmüş fakat Tuskegee'de görülmemiştir. Sağlık Dairesi tedaviyi bulmasına rağmen hastalığın ilerleyen aşamalarında insanlar üzerindeki etkisini, siyahilerde ve beyazlardaki işleyişini ölçmek için bu çalışmaya devam etmiştir. 600 kişinin bu ilaca ulaşmasına izin verilmemiştir. Alabama eyaletindeki bütün hastanelere deneyde kullanılan insanların isim listeleri gönderilmiş ve 'bu kişiler tedaviye gelirse kabul etmeyeceksiniz', denilmiştir. Bu deney 1972 yılına kadar devam etmiştir. Bu olayı fark eden insanlar Amerikan basınına duyurmuştur.

Tuskegee'deki insanlar kendileri üzerinde deney yapıldığını gazetelerden öğrenmişlerdir. Bu olay sonrasında kimse suçlanmamıştır, yargılanmamıştır. Gerekçe olarak siyahi doktorlar ve hemşireleri göstermişlerdir ve ırkçı çalışma olmadığını kabullendirmişlerdir. Bu deney sonrasında 128 insan frengi yüzünden ölmüştür. 40 insan eşlerine frengi hastalığını bulaştırmış ve 19 çocuk frengi olarak doğmuştur (Taşçı, 2019). 1997 yılında Amerikan Hükümeti bu hatayı kabul etmiştir ve yaşamlarına devam eden hastalardan özür dilemiştir (Taşçı, 2019). 1932 yılında Tuskegee'de yapılan bu deneyler bazı hapisanelerde de yürütülmüştür. Mahkûmlara gizlice frengi bakterisi verilmiş fakat mahkûmlar takip edilemediği için deneyler başarısız olmuştur. Takip etmek için Guatemala'da 1943 yılından sonra askeri birliklerin içinde yer alan genelevdeki kadınlara frengi hastalığı bulaştırılmıştır ve kampta kontrollü bir frengi salgını oluşturulmuştur. Salgın nasıl ilerliyor, salgın nasıl önlenabilir gibi soruların yanıtlarını bulabilmek için bu ortam oluşturulmuştur. 1947 yılında penicillin bulununca Guatemala'da uygulanan bu deney sona ermiştir.

3.1.8. Canavar Çalışması: Kekemelik, konuşmanın ritminin ya da akıcılığının kesintiler ve bloklarla zarar gördüğü bir bozukluktur (İbiloğlu, 2011). Kekemeliğin doğuştan mı geldiği yoksa çevresel faktörlerden dolayı mı oluştuğunu anlamak için bir deney yapılmıştır. 1939'da Iowa Üniversitesi'nde çalışan Dr. Wendell Johnson ve Dr. Mary Tudor bu deneyi gerçekleştirebilmek için Iowa'da bulunan bir yetimhaneye anlaşımlardır (Silverman, 1988). Yetimhanede bulunan yaşları 5 ve 15 arasında değişen 22 denek çocuk seçilmiştir. 22 çocuktan 10 çocuğun konuşma bozukluğu vardır. Diğer 12 çocuğun konuşma bozukluğu yoktur. Çocuklar iki gruba ayrılmıştır. Birinci grupta 10 tane konuşma bozukluğu olan çocuk, ikinci grupta 12 tane sağlıklı çocuk bulunmaktadır. Bu gruplar da kendi içlerinde A ve B olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Theodore, 2022). Deney 1939 yılının ocak ayında başlayıp mayıs ayına kadar devam etmiştir. Bu süre boyunca çocuklara konuşma terapisi eğitimi verilmiştir. Tüm gruplara aynı eğitim verilmiş fakat gruplara farklı davranılmıştır. 1A grubunda yer alan çocuklara olumlu yaklaşım, güzel sözler söylenmiştir. 1B grubuna kötü davranılmış, olumsuz eleştiriler yönlendirilmiştir. 2A grubuna olumlu yaklaşım ve iltifatlar yapılmıştır. 2B grubuna ise herhangi bir bozuklukları olmadığı halde kötü davranılmış, olumsuz eleştiriler yönlendirilmiştir. Bu çocuklara 6 ay boyunca psikolojik şiddet uygulanmıştır (Theodore, 2022). Deneyin sonuçlarına ulaşmak için incelemeler ve araştırmalar yapılmış ve bu deney makale olarak yayınlanmıştır. Deneyin sonuçlarıyla kimse ilgilenmemiştir. Deneyin yapılışı büyük dikkat çekmiş ve insanlar çok büyük tepkiler göstermiştir. Basın bu deneye "Canavar Çalışması Deneyi" ismini vermiştir (Silverman, 1988). Deneyin sonuçlarına bakıldığı zaman 1A grubunda yer alan çocukların konuşmaları düzelmiştir. 1B grubunda yer alan çocukların durumu çok kötüye gitmiş ve kekeme olan çocuklar artık konuşamamaya başlamış, saldırganlaşmışlardır. 2A grubundaki çocuklarda hiçbir değişiklik olmamıştır. 2B grubunda yer alan konuşma bozukluğu olmayan çocuklarda kekemelik başlamıştır. İlerleyen yıllarda bu çocukların hiçbiri iyileşmemiştir. Hayatları boyunca bu deneyin sonuçlarını taşımak zorunda kalmışlardır (Theodore, 2022). Büyük bir tepki gören Iowa Üniversitesi, bilim insanlarından ve halktan özür dilemiştir (Şeker, 2022). Johnson ve Tudor'a herhangi bir yaptırım

uygulanmamıştır. Bunun sebebi deneyin sonuçlarının doğru olmasıdır. Günümüzde de bu sonuçlar yol gösterici olmuştur.

3.1.9. MK-Ultra Programı ve CIA Zihin Kontrol Deneyleri: 1950’li yıllar Amerika’da insanların psikolojinin bozulduğu bir dönem olduğu söylenmektedir. Bu yüzden hükümet, CIA’ye birçok görev vermiştir. Bilim insanlarının sundukları çılgın fikirlere CIA direkt onay vermiştir (Gross, 2019). Bu dönemde hayvanlar üzerinde bazı deneyler yapılmıştır. Şempanzelere fiziksel işkence yöntemiyle ve kimyasallar kullanarak bazı şeyler öğretilmiş, bazı şeyler unutturulabilmiştir. CIA tarafından bir rapor hazırlanmış ve bu raporda sorgular sırasında fiziksel kontrol yöntemleri ve kimyasallar kullanarak sorgu yapılabileceği belirtilmiştir. Bu sayede konuşmayan ajanlar konuşturulabilir, yakalanmış ajanların hafızası silinebilir, tekrar bırakılabilir. Ajanlar farkında olmadan çifte ajan olabilirlerdi. Bu iddialar ilgi çekmiştir ve 1953 yılında MK-Ultra projesi başlamıştır (Bakırcı, 2013). Projenin bir tarafı tamamen yasal ve normal oldu söylenmektedir. CIA bu dönemde 44 üniversite ve 80 enstitüyle birlikte çalışmıştır. Projenin bu bölümünde amacı insan psikolojisini etkileyebilecek bazı kimyasal maddeleri ve davranışları yönlendirebilecek fiziksel ortamları analiz etmek olmuştur. Çoğu bilim insanı CIA’ye hizmet ettiğini dahi bilmemektedir (Bakırcı, 2013). Projenin diğer tarafında ise çok korkunç deneyler yapılmıştır. CIA bu bölümde bazı uyarıcı maddeler ve ortamlar kullanarak ajan olduğu tahmin edilen insanları konuşturmuştur. Ajan olduğu tahmin edilen kişilere metamfetamin, eroin, LSD, extasy gibi uyuşturucu ve uyarıcı maddeler verilmiştir (Gross, 2019). Ajanları konuşturmak için sodyum pentothal kullanılmıştır. Bu ajanlar konuşturulduktan sonra beyinleri manipüle edilip konuştuklarını unutturmuşlardır ve ajanları serbest bırakmışlardır. CIA biraz daha ileri giderek ajan olduğunun farkında olmayan insanlar yapmışlardır (Ellenwood, Oke ve Stephard, 2020). Kaç kişiye bu yöntemlerin uygulandığı tam olarak bilinmemektedir fakat ele geçirilen belgelere göre 150’den fazla insana bu deneyler yapılmıştır. Bir iddiaya göre denekler arasında çocuklar da bulunmaktadır. CIA kendi ajanlarının konuşturulmaması için bu deneylerin ardından başka bir projeye başlamıştır. Bu projenin adı Midnight Climax’dır. Denekler artık CIA ajanları olmuştur. CIA ajanları Avrupa ve Amerika’da güvenli evlerde yaşamış ve bu evlerde fahişeler çalışmıştır. Fahişe adındaki bu kadınlar aslında başka ajanlardır (Ellenwood, vd., 2020). Onların temel görevi ajanlara LSD, metamfetamin gibi maddeler verip onları konuşturmak olmuştur (Gross, 2019). 1963 yılında proje değerlendirilip sonuçlarına bakılmıştır. Sonuçlar beklenen gibi olmamıştır. 10 yıl süren bu deneyde insanların psikolojilerinin bozulduğunu, uyuşturucu bağımlılığının başladığını, fiziksel hastalıkların ortaya çıktığını, intihar edenlerin olduğunu görmüşlerdir (Ellenwood, vd., 2020). Bir iddiaya göre yapılmış olan çalışmalar olumlu sonuçlanmış fakat ‘başka insanların kullanmaması için olumsuz sonuçlar elde ettik’, denilmiştir. Bu proje 1963 yılında sonlandırılmıştır ve tüm bilgiler imha edilmiştir (Gross, 2019). İnsanlar bu projeyi gazetelerden 1974 yılında duymuştur. 1977 yılında ise imha edilmemiş belgeler bulunarak kamuoyuna duyurulmuştur (Bakırcı, 2013).

3.1.10. Frankenstein Köpekleri: Organ nakli, 20. Yüzyılın başlarında bulunmuş, birçok insanın hayatı bu sayede kurtulmuş ve birçok ölümcül hastalığa çözüm bulunmuştur. Organ nakli,

birçok insana bir şans daha verse de bulunana kadar birçok bedel ödenmiştir. Bu bedeli insanların iyiliği uğruna, insanlar, hayvanlara ödemiştir. 1950’li yıllarda Vladimir Demikhov, çift başlı köpek deneyini yapmıştır. Daha öncelerinde organ naklini araştıran Demikhov, 1930 ve 1940 yılları arasında da köpeklerle deneyler yapmıştır. Bazen köpeklerin kalplerini çıkarıp yapay kalplerle yaşatmaya çalışmış bazen de başka bir köpektan alınan kalp veya ciğeri başka bir köpeğe nakletmiştir. Bu deneyler 1950’li yıllara kadar devam etmiştir. Demikhov, deneylerinde bazen başarılı bazen başarısız olmuştur. 1954 yılında daha önce yapılmamış bir ameliyatı gerçekleştirmiştir. Demikhov, büyük bir köpeğin boynunun yanına küçük bir köpeğin kafasını yerleştirmiştir. Bu deney başarılı kabul edilmemiştir. Çünkü iki köpek de deney sonrasında komaya girmiş ve sadece ana köpeğin kalp atışları devam etmiştir. İki köpek de 6 gün sonra ölmüştür (Matskeplishvili, 2017). Demikhov, bu deneyden sonra 23 deney daha gerçekleştirmiştir. 1959 yılındaki son deneyi ise başarılı olmuştur (McManus, n.d). İki köpek de yaşamaya devam etmiş ve ana köpek yürüme yetisini kaybetmemiştir. Bu iki köpek 4 hafta yaşamıştır. 4 hafta sonra iki köpek de komaya girmiş ve uyutulmuşlardır. Demikhov bu bilgileri bilim dünyasıyla paylaştığında çok farklı tepkiler almıştır. Bilim dünyasının bir kısmı Demikhov’u tebrik etmiştir. Çünkü Demikhov, kan uyumsuzluğu, doku uyumsuzluğu gibi birçok problemi çözmüştü. Diğer bilim insanları Demikhov’un çalışma yönteminin çok yanlış olduğunu söylemiş ve Demikhov’un deli olduğunu düşünmüştür (Matskeplishvili, 2017). 1959 yılından sonra Demikhov, insanlardaki organ nakilleri üzerine çalışmaya başlamıştır. İlerleyen yıllarda Batı Dünyası’nda ve Amerika’da fareler ve maymunlar üzerinde kafa nakli çalışmaları başka bilim insanları tarafından yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalardan sonra 1970, 1980 ve 1990’lı yıllarda insanlarda kafa nakli konusunda çalışmalar yapılmıştır. 2015 yılında Sergio Canavero, canlı bir insanın kafasını kesip ölü bir insanın bedenine nakletmeyi düşünmüştür. Bu deney için gönüllü bir kişi bile bulunmuştur. Yapılan yorumlardan, tartışmalardan, etik sebeplerden ve teknik hatalardan dolayı Canavero ameliyatı yapmaktan vazgeçmiştir (Gregory, 2019).

3.2. İnsan Onurunu Korumaya Yönelik Uluslararası Düzenlemeler

İnsan onuru kavramı Birleşmiş Milletler Antlaşması; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İlişkin Uluslararası Sözleşme; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Temel Haklar Şartı gibi önemli uluslararası belgelerinde önemle yer verdikleri bir kavramdır (Arslan, 2015, 159; Kuru, 2017, 179 vd; Çelik, 2019, 291 vd). Bu düzenlemelerde insan onur ve değerine olan inanç ilan edilmiş, insanların insan onuruna doğuştan sahip oldukları, insan onurunu tanıma ile yeryüzünde özgürlük, barış ve adaletin geleceği, insan haklarının insan onurundan ortaya çıktığı belirtilmiş, insanların insan onuruna yakışmayacak hiçbir davranışta bulunamayacağı kesin bir biçimde kural haline getirilmiştir (Arslan, 2015, 160). İnsan onuru kavramının ayrıca; işkence, yerli halkların hakları, cinsiyet temelli şiddet, yoksullukla mücadele ve biyo-etik alanına ilişkin maddelerde de göz önünde tutulmaktadır (Çelik, 2019, 293).

Bu konuda Avrupa’da 2000 yılında kabul edilen Temel Haklar Bildirgesi önemli ve ileri bir düzenleme getirmiştir. Avrupa Birliğinin hazırlamış olduğu bu temel haklar bildirgesi 2000

yılında ilan edilmiş ve Lizbon Antlaşmasının 2009'da yürürlüğe girmesiyle diğer Avrupa Birliği anlaşmalarıyla aynı yasal değeri kazanmıştır. İngiltere ve Polonya imzaladıkları bir protokolle bu bildirgeye sınırlı bir şekilde katılmışlardır (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2022).

Buna göre; İnsanlık onuru, ihlal edilemez. Saygı gösterilmeli ve korunmalıdır (Madde 1). Herkes, yaşama hakkına sahiptir (Madde 2/1). Kişinin bedensel ve ruhsal dokunulmazlık hakkı vardır (Madde 3). İşkence, insanlık dışı veya alçaltıcı muamele, ceza yasağı vardır (Madde 4). Kölelik ve zorla çalıştırılma yasağı bulunmaktadır (Madde 5) (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2022).

Kişinin bedensel ve ruhsal dokunulmazlık hakkının detayları şu şekildedir (Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2022):

1. Herkes, kendi bedensel ve ruhsal dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
2. Tıp ve biyoloji alanlarında, özellikle aşağıda belirtilenlere saygı gösterilmelidir:
  - (a) yasada belirtilen usullere uygun olarak ilgili kişinin özgürce ve bilinçli olarak vereceği muvafakat,
  - (b) insan ırkının soyaçekim yoluyla ıslahına yönelik uygulamaların yasaklanması,
  - (c) insan bedeninin ve bölümlerinin ticari bir kazanç kaynağı haline getirilmesinin yasaklanması,
  - (d) insanların kopyalama yoluyla üretilmesinin yasaklanması.

Bu belge kendi içinde birinci başlığı 'insan onuru' başlığı olarak düzenlemiş; yaşam hakkı, bedensel ve ruhsal dokunulmazlık hakkı, işkence ve kötü muamele yasağı ve zorla çalıştırma ve kölelik yasağına ilişkin maddeleri bu başlık altında toplamıştır. Bedensel ve ruhsal dokunulmazlık, bilhassa Sözleşme bakımından kişilerin seçilerek ayrılmasını amaçlayan insan ırkının soyaçekim yoluyla ıslahına yönelik uygulamaların yasaklanması, insan bedeninin ve bölümlerinin ticari bir kazanç kaynağı haline getirilmesinin yasaklanması ve insanların kopyalama yoluyla üretilmesinin yasaklanması konuları düzenlenmiştir (Çelik, 2019, 296).

4. Sonuç ve Öneriler

İnsanın yalnızca insan olması nedeniyle değerli ve saygıya layık bir varlık olmasına insan onuru denir. İnsan onuru, günümüz pozitif hukukunda, ahlaksal ve doğal hukuk öğretilerinde en üstün ve vazgeçilmez bir değerdir (Arslan, 2015, 157). İnsanlara karşı insan onuruyla bağdaşmayan işlem ve eylemlerin yapılması insan hakları hukukuna aykırılık teşkil etmektedir. Geçmişte yapılan Kara Ölüm, Öjenik, Nazi İnsan Çiftlikleri, Doktor Cutton'un Tımarhanesi, Küçük Albert Deneyi, Sovyet Zehir Laboratuvarları, Maymun-Asker Projesi, Tuskegee Frengi Deneyi, Canavar Çalışması, MK- Ultra Programı-CIA ve Çift Başlı Köpek Deneyi insan hakları

ve insan onuruna karşı yapılan ihlal örnekleridir. Bu ve benzeri olumsuz uygulamalar insan haklarının tarihsel gelişiminde dördüncü kuşak haklar adı verilen bilimin kötüye kullanılması olasılığına karşın insan onurunu koruma hakkının kabulünü ortaya çıkarmıştır.

Birleşmiş Milletler Antlaşması; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi; Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İlişkin Uluslararası Sözleşme; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ile süreç başlamıştır. Avrupa Birliği'nin hazırlamış olduğu Temel Haklar Bildirgesi 2000 yılında ilan edilmiş ve Lizbon Antlaşmasının 2009'da yürürlüğe girmesiyle diğer Avrupa Birliği anlaşmalarıyla aynı yasal değeri kazanmıştır. Bu sözleşmelere aykırı davranışlar suç kapsamına alınmıştır (Kuru, 2017, 179 vd).

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin eğitim hakkı ile ilgili düzenlenmesinde; eğitimin insan kişiliğinin ve onur duygusunun tam olarak gelişmesine uygun olması ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmesi üzerinde durulmuştur (Kuru, 2017, 179 vd).

Dünya nüfusunun beş yüz milyona düşürülmesi ve Covid-19 aşısı yaptıranlara mikroçip yerleştirileceği, küresel eltin kontrolünde tek bir dünya hükümeti kurulması iddia, söylem ve tartışmalarının (Yılmaz, 2021) olduğu günümüzde; insan onuruna saygı ve koruma daha bir önem ve anlam kazanmıştır. İnsan onurunu koruyan uluslararası sözleşmelerin uluslararası denetim mekanizmalarınca denetlenerek, mahkeme ve koruma tedbirlerinin dünya genelinde tavizsiz uygulanması zorunludur. Bu konuda hukuki, siyasi, askeri çabalara insan hakları eğitimi boyutu artarak devam etmelidir.

Kaynakça

- Akçiçek, A. (2022). “Faşizmin kültür kodları ve ırkçılıkta bir uç nokta: öjeni”, Birikim, Erişim 28 Haziran 2022, <https://birikimdergisi.com/guncel/368/fasizmin-kultur-kodlari-ve-irkcilikta-bir-uc-nokta-ojeni>.
- Andy, G. (2022). “İlk kafa nakli 2030'a kadar gerçekleşebilir”, Independent, Erişim 28 Haziran 2022, <https://www.indyturk.com/node/107741/bilim/ilk-kafa-nakli-2030a-kadar-ger%C3%A7ekle%C5%9Febilir>.
- Arslan, K. O. (2015). İnsan Onuru Kavramı Ve Koruma Tedbirleri Bağlamında Temel Bir İlke Olarak İnsan Onurunun Korunması. TBB Dergisi, 120, 155-172.
<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-120-1511>, Erişim: 23.07.2022
- Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu. (2022). Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi.

- <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birliigi-temel-haklar-bildirgesi-708>, Erişim: 23.07.2022
- Bakırcı, Ç. M. (2022). “MK-Ultra projesi nedir? CIA tarafından yürütölmüş sıra dışı deneyler”, Evrim Ağacı, Erişim 27 Haziran 2022, <https://evrimagaci.org/mkultra-projesi-nedir-cia-tarafından-yurutulmuş-sıra-disi-deneyler-950>.
- Barry, S., & Gualde, N. (2006). La plus grande épidémie de l’histoire. *L’Histoire*, 310, 37-60.
- Benedictow, O. (2006). The black death 1346-1353. New York: Boydell Press.
- Bianet, (2022). “Tıp tarihinde bir leke”, Erişim 29 Haziran 2022, <https://m.bianet.org/bianet/dunya/132448-tip-tarihinde-bir-leke>.
- Bruvere, P. T., & Heller, J. R., (1946). Untreated syphilis in the male Negro. *Journal of Venereal Disease Information*, 27, 34-38.
- Büyüköztürk, Ş. ve Diğerleri (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cartwright, M. (2022). “Veba (Kara Ölüm), World History Encyclopedia, Erişim 1 Temmuz 2022, <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-17097/veba-kara-olum/>.
- Çelik, E. (2019). İnsan Hakları Hukukunda İnsan Onurunun Yeri Ve Rolü. Hacettepe HFD, 9(2) 2019, 282 – 310. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/835060>, Erişim: 25.07.2022
- Demikhov, M. S. V. P. (2017). A pioneer of transplantation ahead of his time, who lived out the end of his life as an unknown and in poor circumstances. *European Heart Journal*, 38(46), 3406-3410.
- Dockrill, P. (2022). “Scientist Claims US Lab Engineered ‘Humanzee’ Human-Chimp Hybrid 100 Years Ago”, Science Alert, Erişim 29 Haziran 2022, <https://www.sciencealert.com/scientist-claims-us-lab-engineered-humanzee-human-chimp-hybrid-100-years-ago-gallup-yerkes-oliver>.
- Galindo, E., Lopez, E., Munoz, F., Valenti, X., (2014). Syphilis and human experimentation from world war two to the present: A historical perspective and reflections on ethics. *History and Humanities in Dermatology*.
- Görmez, E. ve İşler, M. (2019). İnsan Haklarının Tarihsel Gelişimi. Vatandaşlık Bilgisi. (Ed. Zihni Meray). PegemA Yayınları, Ankara: 70-121.

- Gross, T. (2022). “The CIA’s secret quest for mind control: Torture, LSD and a ‘Poisoner in chief””, NPR, Erişim 27 Haziran 2022, <https://www.npr.org/2019/09/09/758989641/the-cias-secret-quest-for-mind-control-torture-bsd-and-a-poisoner-in-chief>.
- Harding, L. (2022). “Russia’s Lab X: poison factory that helped silence Soviet’s critics, The Guardian, Erişim 1 Temmuz 2022, <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/09/russia-lab-x-poison-factory-that-helped-silence-soviets-critics>.
- History, (2022). “Eugenics”, Erişim 28 Haziran 2022, <https://www.history.com/topics/germany/eugenics>.
- History, (2022). “MK-Ultra”, Erişim 27 Haziran 2022, <https://www.history.com/topics/us-government/history-of-mk-ultra>.
- Holokost Ansiklopedisi, (2022). “Nazi ırkçılığı”, Erişim 28 Haziran 2022, <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/nazi-racism>.
- İbiloğlu, A. O. (2011). Kekemelik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(4), 704-727.
- İrmakbdak, (2022). “Sovyet Gizli Servislerinin zehir fabrikası”, Gossive, Erişim 1 Temmuz 2022, <https://www.gossive.com/sovyet-gizli-servislerinin-zehir-fabrikasi/>.
- Johnson, E. M. (2022). “Scientific Ethics and Stalin’s Ape-Man Superwarrios”, Scientific American, Erişim 29 Haziran 2022, <https://blogs.scientificamerican.com/primate-diaries/stalins-ape-man-superwarriors/>.
- Karaman Kepenekci, Y. (2014). *İnsan Hakları ve Vatandaşlık*, Ankara: Siyasal Yayıncılık.
- Karasar, N. (1994). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Kuroksi, J. Martisivte, L. (2022). “The horrifying ‘Cures’ of Dr. Henrt Cotton American’s biggest quack, Ati, Erişim 30 Haziran 2022, <https://allthatsinteresting.com/henry-cotton>.
- Kuru, G., (2017). Tarihsel Süreçte İnsan Onuruna Kısa Bir Bakış, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16(1), 179-208. <https://jurix.com.tr/article/18254>, Erişim: 25.07.2022
- Lamba, N., Holsgrave, D., & Broekman, M. L. (2016). The history of head transplantation: a review. *Acta neurochirurgica*, 158(12), 2239-2247.
- Lewis, R. (2022). “Ilya Ivanovich Ivanov”, Britannica, Erişim 29 Haziran 2022, <https://www.britannica.com/science/artificial-insemination>.
- Liebson, P. R. (2022). “The talented Dr. Cotton and other quacks”, Hektoen International, Erişim 30 Haziran 2022, <https://hekint.org/2021/09/30/the-talented-dr-cotton-and-other-quacks/>.

- Mr. McManus, (2022). "Ethical issues in Psychological research", Erişim 28 Haziran 2022, [https://www.herricks.org/site/handlers/filedownload.ashx?moduleinstanceid=1043&dataid=35906&FileName=Ethical Issues in Research.pdf](https://www.herricks.org/site/handlers/filedownload.ashx?moduleinstanceid=1043&dataid=35906&FileName=Ethical%20Issues%20in%20Research.pdf).
- Nohl, J. (2006). The black death: a chronicle of the plague. Pennsylvania: Westholme Press.
- Oke, C., Ellenwood L. and Stephard, M. (2022). "Brainwashed: The echoes of MK-Ultra", CBC News, Erişim 27 Haziran 2022, <https://newsinteractives.cbc.ca/longform/brainwashed-mkultra>.
- Pain, S. (2022). "Blasts From The Past: The Soviet Ape-Man Scandal", NewScientist, Erişim 29 Haziran 2022, <https://www.newscientist.com/article/mg19926701-000-blasts-from-the-past-the-soviet-ape-man-scandal/>.
- Patowary, K. (2022). "Henry Cotton: The psychiatrist who tried to 'cure' his patients by removing their teeth", Amusing Planet, Erişim 30 Haziran 2022, <https://www.amusingplanet.com/2019/01/henry-cotton-psychiatrist-who-tried-to.html>.
- Senemoğlu, O. (2013). *Kapitalizm ve Korku* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- şeker, H. C. (2022). "Canavar alışması", Psikoloj Evreni, Erişim 28 Haziran 2022, <https://psikolojievreni.com/canavar-calismasi/>.
- Taşçı, N. (2022). "Frengi Deneyi'ne dur diyen gorunmez kahraman Bill Jenkins hayatını kaybetti", Bilim ve Gelecek, Erişim 29 Haziran 2022, <https://bilimvegelecek.com.tr/index.php/2019/03/01/frengi-deneyine-dur-diyen-gorunmez-kahraman-bill-jenkins-hayatini-kaybetti/>.
- Theodore T., "The monster study", Practical Psychology, Erişim 28 Haziran 2022, <https://practicalpie.com/the-monster-study/>.
- Tuskegee University. (2022). "About the USPHS Syphilis study", , Erişim 29 Haziran 2022, <https://www.tuskegee.edu/about-us/centers-of-excellence/bioethics-center/about-the-usphs-syphilis-study>
- Yıldırım, A. Ve şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yontemleri. Ankara: Seğkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2021). COVID-19 Salgını, Kuresel Elit ve Yeni Duzen. Lectio Socialis. July 2021, Volume 5, Issue 2, 61-74

Quality Assurance Strategies and Teachers' Productivity in Nigeria

Adesoji Oni³

M.A Titilayo Soji-Oni⁴

University of Lagos, Nigeria

Abstract: *This study investigated the quality assurance strategies and their relationship with teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State. The descriptive survey design was adopted. The population of the study comprised 3,791 teachers of the 99 public secondary schools in Education District I Lagos State. Stratified random sampling technique was used to select 10 schools in the District based on the local government area while simple random sampling technique was used to select 300 teachers in the sampled schools. A self-designed questionnaire was used to collect data from the participants. Data collected were analyzed using descriptive and inferential statistics; percentage and frequency counts to analyze demographic data of participants and to answer the research questions. Pearson product moment correlation was used to test the formulated hypotheses at 0.05 level of significance. The result showed that supervision of school curriculum, use of instructional materials, regular assessments of teachers' teaching records, educational training and development programmes for the teachers, and implementation of government policy to improve teachers' performance all have significant relationship with teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State. Based on these findings, it was recommended that quality assurance strategies must be put in place to improve teachers' productivity and achieve positive result.*

Keywords: Quality Assurance, Strategies, Teachers, Productivity,

---

To cite this article: Oni, A. & Oni, T. S. (2022). **Quality Assurance Strategies and Teachers' Productivity in Nigeria**. Kosovo Educational Research Journal, 3(2). 19-49.

Introduction

Education is considered as the most valuable tool for human capacity building. The National Policy on Education Federal Republic of Nigeria, (2004) states clearly that government recognizes education as the greatest investment that the nation can make to bring about civilization, modernization, development and socio-economic progress. It is the development of the totality of an individual in terms of cognitive, affective and psychomotor domains. It is also expressed in the

---

³ Prof. dr. Adesoji Oni (**First and Corresponding Author**) University of Lagos, Nigeria.

⁴ M.A Titilayo Soji-Oni (Federal College of Education (Tech.) Department of English and General Studies, Akoka-Yaba, Lagos, Nigeria

policy that no nation can rise above the quality of its teachers, if the quality of existing stock of teachers in Nigeria is inadequate, inefficient and ineffective and teaching in low esteem; raising the level of societal enlightenment and the educational standard may be in jeopardy.

Fagbamiye (1987) observed that teachers' lack of dedication to duty has led to a fall in the standard of education. This belief goes to reinforce the idea that teachers do not deserve better treatment than what they are getting at present. However, if the quality of personnel is the capital of the organization, this should be true in the educational system. Teachers are key actors in curriculum innovations and their lack of the right competencies and motivation to fulfill their roles, creates pitfall in education. Education enables an individual to explore his environment. Secondary education is planned for human resource development. It is a preparatory ground for human development, where career abilities are groomed and potentials and talents are discovered and energized. This situation has arisen because of religious, cultural and economic factors. In recent times, many secondary school leavers can neither read nor write accurately. Judging from the products of the Nigerian secondary school, there is a big question mark on level of performance and the productivity of their teachers (Akporehe, 2011).

Quality of education is now an issue of global concern. As the nation's attention is increasingly focused on the outcomes of education, policy makers have undertaken a wide range of reforms to improve schools, ranging from setting new standards and tests, to redesigning schools, new curricula and new instructional strategies. Rising expectations about what students should know and be able to do, break-through in research on how children learn, and the increasing diversity of the student population have all put significant pressure on the knowledge and skill teachers must have to achieve the ambitious goal demanded of public education. The goal is to ensure that children of all backgrounds master a demanding core curriculum and other materials that will

prepare them to assume their civic and social responsibilities in a democratic society and be able to compete within the global economy. The minds of the young need to be exposed to critical thinking, analysis and problem-solving strategies in a fast-changing world.

The adoption of quality assurance in education as an emerging policy perspective in the contemporary world emanated at the World Conference on Education for All led by UNESCO in Jomtien, Thailand, in 1990. Representatives of the international community agreed that all countries should pay greater attention towards improving all aspects of the quality of education and ensuring excellence of all. This is to ensure substantial achievement of recognized and measurable learning outcomes in schools, especially in literacy, numeracy and essential life skills (UNESCO, 2002). Quality assurance, therefore, is one of the most critical tasks facing every nation's educational institutions, so that the societal demands for improved education service delivery would achieve the best learning outcomes that enhance the quality of life of the citizenry (Ayeni, 2010). Some literatures have been written to identify works on quality assurance strategies on teachers' productivity in secondary schools. The literature materials for the study were: conceptualization of quality assurance, availability of good quality teachers, teachers' use of instructional materials, teachers' use of recommended instructional materials and teachers' use of ICT.

Onocha (2002) defined quality as the degree of excellence and that which is relative with attribute and characteristics. Ayodele (2007) asserted that quality assurance entails the quality of teaching personnel, quality of available instructional teaching materials, equipment and facility, school environment and pupils and quality education delivery. It embraces all functions and activities that will ensure that quality of the academic (teaching, curriculum, etc.) and structures (buildings, infrastructure, etc.) will allow an objective review of the quality of the programme/instructional

delivery. Morgatrod and Morgan (2004) defined quality assurance as the determination of standards, appropriate methods and quality requirements by an expert body, accompanied by a process of inspection or evaluation that examines the extent to which practice meets these standards. Some countries such as the United States, Britain, Canada and others have attained high level of quality assurance in their educational systems as a result of some strategies and adequate attention given to teacher education, empowerment, motivation and all other aspects of education. Quality assurance in education is a consistent provision and utilization of high standard resources to foster effective teaching and learning, at every stage and aspect of the educational system. It is meaningful when application of its strategy is not deferred till the end of an educational programme. Productivity is creating or producing knowledge or information or any other thing which has economic, social, and physical, religious, vocational and educational values for the benefit of the individuals and society at large. Oduwaye (2000) described productivity as a measure in terms of the relationship between the quality of inputs such as teaching personnel, instructional materials, pupils' ability, hours of work and others in and out of school factors which are input in the educational system used in the teaching-learning process and the quality of outputs of the system in terms of their examination grades and number of years spent. Quality Assurance in education also deals with proactive means of ensuring quality of inputs in the teaching-learning process, academic achievement of students and school environment before things get out of hands. Hence, an educational institution of high quality should have high quality students, teachers, facilities, school curriculum and government policies as inputs. Furthermore, the manner in which the inputs are processed from the beginning to the final years of an educational programme and the quality of assessment of the entire teaching-learning activities, also constitute important aspects of quality assurance (Babalola, 2004 & Fasasi, 2006).

Productivity is a term from the industrial age to increase the rate of output. However, as in that old adage, I like to tell efficiency experts, 'If it takes a woman 9 months to have a baby, then two women should be able to do it in half the time. 'This definition of productivity' doesn't fit all situations. If you can teach one student a lesson in 20 minutes, then it should take 40 to teach two? Productivity steps in and one can insert tools and strategies into the process allowing 23 students to be taught the lesson in the same 20 minutes. Fadipe (2000) defined productivity as a measure of how well resources such as information, financial, human and physical are combined and utilized to accomplish specific and desirable results. Sofoluwe (2000) opined that productivity is efficient performance resulting in high level output of goods and services both in quality and quantity with minimal wastes in resources and minimal cost in money, energy and time as well as the users of the product. He further explained on productivity in the school system, that the general education of the learner within the school system can be attributed to the learners, the teachers and the school administrators (principals). The educational output of the learner can be measured in terms of individual achievement. Achievement is used to represent a composite of the change in behavior in the cognitive, affective and psychomotor domains. The extent of the productivity accomplished by the learner is a reflection of an increased change in behavior in an acceptable positive direction.

Adeyemi (2011) emphasized that teachers are important inputs into the educational system. They are the key factors in formal education. Adesina (1981) called them the "key input of a highly-skilled labour resource, while Adeyemi (2004) regarded them as the hub of the educational system. Teachers, therefore, constitute an important aspect in students' learning. The level of performance in any Nigerian school is intimately related to the quality of its teachers while the quality of any

school system is a function of the aggregate quality of teachers who operate it. A productive teacher, therefore, is one who strives to implement the curriculum in such a way as to bring about a productive learner. Hence, this study examined the influence of quality assurance strategies on teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Statement of the Problem

Quality assurance in education simply means those things that ought to be done to ensure teachers productivity in any educational system. For teachers to be productive, quality has to be assured in their preparation. Unfortunately, quality of some teachers are so poor, low and substandard this is as a result of poor preparation of teachers program which invariably affects the performance of students in both internal and external examination emanating to low productivity of quality secondary school graduates.

Teaching today holds a very low status in the society and as a result, secondary education is highly neglected and undoubtedly faced with numerous challenges which hinder its effective functioning. Secondary education has recently taken a slow course of development and improvement due to poor quality and standard of education today. There is a high record of poor facilities, inadequate personnel, poor personnel management, outdated curriculum, inadequate teaching and learning aids, uncondusive learning environment, inadequate payment of teachers' salaries, inadequate availability and poor application of ICT in teaching and learning as well as poor students' outcome. This has greater adverse effect on the level of productivity in all levels of education because of high production of shallow rooted secondary graduate with poor academic performance.

Having in mind that quality assurance strategy is quest for the best, high and sustained standard, the important question is, could the quality assurance strategies be associated with teachers' productivity? It was on this basis that this study sought to establish the relationship between quality

assurance strategies and teacher productivity in public secondary school in Education District I, Lagos State.

Purpose of the Study

The aim of this study was to examine the quality assurance strategies as they relate to teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State.

The specific objectives were:

1. To examine if supervision of school curriculum influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State.
2. To determine the extent to which the use of instructional materials influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State.
3. To establish how the regular assessment of teachers' teaching records influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State.
4. To ascertain if educational training and development programmes influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State.
5. To determine the extent to which how implementation of government policy to improve teachers' performance influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State

Research Questions

The following research questions were raised to guide the conduct of the study:

1. How does supervision of school curriculum influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State?
2. To what extent does use of instructional materials influence teachers' productivity in public secondary school in Education District I of Lagos State?
3. What influence does regular assessment of teachers' teaching records have on teachers' productivity in public secondary school in Education District I of Lagos State?
4. To what extent do educational training and development programmes influence teachers' productivity in public secondary school in Education District I of Lagos State?
5. In what ways does implementation of government policy to improve teachers' performance influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State?

Hypotheses

The following hypotheses were tested:

1. There is no significant influence of supervision of school curriculum on teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.
2. There is no significant influence of use of instructional materials on teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State?
3. There is no significant influence of regular assessment of teachers' teaching record on teachers' productivity In Public secondary schools in Education District I of Lagos State.
4. There is no significant influence of training and development programmes on teachers'

productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

5. There is no significant influence of implementation of government policy to improve teachers' performance on teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Methodology

The study adopted descriptive survey design. A descriptive research design is one which involves collecting of data from selected members of a population in order to determine the current status in that population with respect to one or more variables. This design primarily involves the researcher asking questions about the problem of investigation from a sampled group of people for the purpose of describing the characteristics of a population such as their belief, attitudes, behaviour, opinions, and so on.

The target population of the study comprised 99 public secondary school teachers in Education District I Lagos state comprising of 3791 teachers. The schools are zoned according to local government areas. They are; Agege zone with 21 schools, Ifako-Ijaiye zone with 19 schools and Alimosho zone with 59 schools.

From the public secondary schools in Education District I, ten schools were selected from the three zones using stratified sampling technique. However, 300 participants from the population of teachers were selected from the sampled schools as participants using simple random sampling. The sample was randomly selected with aim of finding out extent to which the quality assurance strategies influenced teachers' productivity in public secondary schools in the District.

The instrument used for this study was a questionnaire. The questionnaire consisted of two sections A and B. Items in section A sought for demographic data of teachers. These include gender, age, qualification and years of experience of teachers. Section B contained a number of statements drawn in lines with the variables of study in which the respondents indicated their choice from the four-point Likert-type rating scale of Strongly Agree (SA), Agree (A), Disagree

The researcher made available the draft copy of the instrument to the project supervisor for content validity where modifications and corrections were made based on supervisor's suggestions.

Twenty copies of the instrument were administered on 20 teachers in a pilot study conducted in two public secondary schools in Somolu LGA and the scores of the instrument was correlated to test its reliability using split-half reliability, where the instrument was divided into two halves; the even numbered items as one-half and odd numbered items as second half. Scores were obtained on each person of pilot study on each half of the study; the two sets of scores were correlated. The correlation coefficient of 0.71 was obtained which showed that the instrument was reliable.

The researcher personally administered the instrument to the sampled teachers in their schools locations and the instrument was retrieved on the spot. The demographic data of the participants as well as the research questions were analyzed and answered respectively using frequency counts and percentages. The formulated hypotheses were tested using Pearson Product Moment Correlation at 0.05 level of significance.

Results

Demographic Characteristics of Participants

The table below represents the demographic characteristics of participants, these are personal data which involves; gender, academic qualification, age distribution and years of service.

Table 1 : Demographic Characteristics of Participants

		Respondent	Percentage%
Sex	Male	93	46.5
	Female	107	53.5
Academic Qualification	NCE	19	9.5
	BSC(ED), BA(ED), BSC, BA and HND	145	72.5
	MED, MSC	35	17.5
	PHD	1	0.5
	Others	Nil	0
Age Distribution	25 – 30 Years	40	20
	31 – 40 Years	72	36
	41 – 50 Years	59	29.5
	Above 50 Years	29	14.5
Years in Service	1 – 10 Years	84	42
	11 – 20 Years	60	30
	21 – 30 Years	56	28

According to gender, female respondent was 53.5% while 46.5% are male; this shows that there is more female teaching staff than male teaching staff in public secondary schools in Education District I of Lagos state.

Academic qualification shows that 72.5% of the total respondents are First degree holders [BSC(ED)/BA(ED)/BSC/BA and HND], 9.5 % of the respondents have NCE certificates, and 17.5 % are Master's Degree holders. This is satisfactory to the extent that respondents have required educational qualification, which allows them to judge correctly.

In age distribution, 36 % of the total respondents fall between ages of 31 – 40 years. 14.5 % fall between ages of 50 years and above. The age structure shows that teachers within the ages between 31 – 40 years are more in public secondary schools in Education District I of Lagos state than others.

Years in Service revealed that 42 % of respondents have spent 1 – 10 years which is satisfactory enough to know the quality assurance strategies that will increase teachers' productivity.

Answers to Research Questions

Research Questions 1: To what extent does supervision of school curriculum influence teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State?

Table 2: Response to Research Question on supervision of school curriculum and teachers' productivity.

S/N	Items	A	D	Total
1.	When school curriculum are adequately Supervised, there will be improved teachers' productivity.	300 (100%)	-	300
2.	Properly structured school curriculum increases teachers' performance and productivity.	255 (85%)	45 (15%)	300
3.	School curriculum should be evaluated and updated regularly to improve teachers' productivity.	225 (75%)	75 (25%)	300
4.	Frequent changes in school curriculum improves teachers' productivity.	120 (40%)	180 (60%)	300

Based on the participants' responses on how supervision of school curriculum influence teachers' productivity, a total of 100% agreed that when school curriculum are adequately supervised, teachers are more productive well while non disagreed with this view. Also a total of 85% agreed that when school curriculums are properly structured, teachers' performance and productivity increases while 15% of the participants disagreed.

A total of 75% of the participants agreed that when school curriculum are updated and evaluated regularly, teachers' productivity improves while the remaining respondent 25% disagreed with this view. Another response from participants shows 40% agreed to the fact that frequent changes in school curriculum improves teachers' productivity whereas 60% disagreed to this fact.

Based on these responses, supervision of school curriculum influences teachers' productivity in public secondary schools in Education District I of Lagos State to a large extent.

Research Question 2: To what extent does use of instructional materials influence teachers' productivity in Public secondary school in Education District I of Lagos State?

Table 3 :Response to Research Question on use of instructional materials and teachers' productivity.

S/N	Items	A	D	Total
5.	When learning resources are utilized, teachers' productivity improves.	270 (90%)	30 (10%)	300
6.	Availability of instructional materials makes teaching easy thereby improves teachers' productivity.	285 (95%)	15 (5%)	300
7.	Teachers must compulsorily use instructional materials during teaching-learning process to improve teacher' productivity.	165 (55%)	135 (45%)	300
8.	Teachers should provide their own instructional materials to encourage increase teachers' productivity.	180 (40%)	120 (20%)	300

A total of 90 agreed from participants that, when learning resources are utilized, teachers' productivity improves while the remaining respondent 10% to this view. Another response from participants' shows 95% agreed to the fact that if instructional materials are available, it makes teaching easy and it improves teachers' productivity whereas 5% disagreed to this fact.

Based on the participants' responses on how use of instructional materials influence teachers' productivity, a total of 55% agreed that if teachers use instructional materials compulsorily during teaching-learning process, teachers are more productive well while 45% disagreed with this view.

Also a total of 60% agreed that if teachers provide their own instructional materials, teachers' performance and productivity increases while 40% of the participants disagreed. Based on these responses, it was concluded that use of instructional materials influence teachers' productivity in Public secondary school in Education District I of Lagos State to a large extent.

Research Question 3: To what extent does regular assessment of teachers' teaching records influence teachers' productivity in Public secondary school in Education District I of Lagos State?

Table 4 : Response to Research Question regular assessment of teachers' teaching records and teachers' productivity.

S/N	Items	A	D	Total
9.	Teachers' teaching records is a measure for improved teachers' productivity.	180 (60%)	120 (40%)	300
10.	Regular assessment of teachers' teaching records improve teachers' productivity.	192 (64%)	10 (36%)	300
11.	Teachers' teaching records indicates and specifies the level and outcomes of teachers' performance and productivity.	219 (73%)	81 (27%)	300

Based on the participants' responses on how regular assessment of teachers' teaching records influence teachers' productivity, a total of 60% agreed that Teachers' teaching records is a measure for improving teachers' productivity well while 40% disagreed and with this view. Also a total of 64% agreed that if teachers' teaching records are assessed regularly, teachers' productivity improves while 36% of the participants disagreed.

Another response from participants shows 73% agreed to the fact teachers' teaching records indicates and specifies the level and outcomes of teachers' performance and productivity whereas 27% disagreed to this fact. Based on these responses, it was concluded to a large extent that regular assessment of teachers' teaching records influence teachers' productivity in Public secondary school in Education District I of Lagos State.

Research Question 4: To what extent do educational training and development programmes influence teachers' productivity in Public secondary school in Education District I of Lagos State?

Table 5 : Response to Research Question on educational training and development programmes and teachers.

S/N	Items	A	D	Total
12.	Teachers that attend training programmes tend to be more productive than teachers who don't	240 (90%)	30 (10%)	300
13.	Training improves teachers' knowledge on new innovations and ideas on subject matters which improves teachers' productivity.	240 (80%)	60 (20%)	300
14.	Regular in-service training for teachers can boost teachers' productivity. improve teacher' productivity.	285 (95%)	15 (5%)	300
15.	Teachers learn more in workshops and seminars which in turn leads to improve teachers' productivity.	225 (75%)	7 (25%)	300

Based on the participants' responses on how educational training and development programmes influence teachers' productivity, a total of 80% agreed that teachers that attend training programmes tend to be more productive than teachers who don't while 10% disagreed with this view. Also a total of 80% agreed that training improves teachers' knowledge on new innovations and ideas on subject matters which improves teachers' performance and productivity while 20% of the participants disagreed.

A total of 95% agreed from participants that when there is regular in-service training for teachers, teachers tend to be more productive while the remaining respondent 5% disagreed to this view. Another response from participants' shows 75% agreed to the fact that teachers learn more in workshops and seminars which lead to increase in teachers' productivity whereas 25% disagreed to this fact. Based on these responses, to a large extent, educational training and development programmes influence teachers' productivity in Public secondary school in Education District I of Lagos State.

Research Question 5: To what extent does implementation of government policy to improve teachers' performance influence teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State?

Table 6 : Response to Research Question on implementation of government policy to improve teachers' performance and teachers' productivity.

S/N	Items	A	D	Total
16.	Implementation of good government policy on education will improve teachers' productivity.	285 (95%)	15 (5%)	300
17.	When teachers are involved in making educational policies, it improves teachers' productivity.	210 (70%)	90 (30%)	300
18.	Frequent changes in government policies on education enhance teachers' performance and productivity.	75 (25%)	225 (75%)	300
19.	Government policies to increase teachers' salaries improves teachers' productivity.	180 (60%)	120 (40%)	300
20.	Government policies to provide conducive teaching environment and infrastructure improves teachers' productivity.	180 (60%)	120 (40%)	300

A total of 95% agreed from participants that implementation of good government policy on education will improve teachers' productivity when while the remaining respondent 5% disagreed with this view. Another response from participants shows 70% agreed to the fact that when teachers are involved in making educational policies, it improves teachers' productivity whereas 30% disagreed to this fact.

A total of 25% agreed that if government policies on education is changed frequently, teachers' performance and productivity improves while 75% disagreed with this view. Also a total of 60% agreed that if government increases teachers' salaries teachers' performance and productivity increases while 40% of the participants disagreed. Another response from participants shows 60% agreed that if government provides conducive teaching environment and infrastructure, it improves teachers' productivity whereas 40% disagreed with this fact. Based on this response, implementation of government policy to improve teachers' performance influence teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State to a large extent.

Testing of Research Hypotheses

Hypothesis One

There is no significant influence of supervision of school curriculum on teachers' productivity in Public secondary schools.

Table 7: Relationship between supervision of school curriculum and teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Variable	N	$\bar{X}$	SD	DF	r-Cal	r-Crit	Decision
Supervision of School Curriculum		9.70	3.01				
Teachers' Productivity	300			198	0.98	0.195	Rejected

$P < 0.05$

Since the calculated value of $r = 0.98$, is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degrees of freedom and 0.05 level of significance. The null hypothesis was rejected. This means that there is a significant influence of supervision of school curriculum on teachers' productivity.

Hypothesis Two

There is no significant influence of the use of instructional materials on teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State?

Table 8: Relationship between use of instructional materials and teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Variable	N	$\bar{X}$	SD	DF	r-Cal	r-Crit	Decision
Supervision of School Curriculum		10.48	5.05				
Teachers' Productivity	300			198	0.76	0.195	Rejected

$P < 0.05$

Since the calculated value of $r = 0.76$, is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degrees of freedom and 0.05 level of significance. The null hypothesis was rejected. This means that there is a significant influence of the use of instructional materials and teachers' productivity.

Hypothesis Three

There is no significant influence of regular assessment of teachers' teaching record on teachers' productivity In Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Table 9: Relationship between regular assessment of teachers' teaching record and teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.
in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Variable	N	$\bar{X}$	SD	DF	r-Cal	r-Crit	Decision
Supervision of School Curriculum	300	8.16	2.63	198	0.99	0.195	Rejected
Teachers' Productivity		6.71	1.89				

$P < 0.05$

Since the calculated value of $r = 0.99$, is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degrees of freedom and 0.05 level of significance. The null hypothesis was rejected. This means that there is a significant influence of regular assessment of teachers' teaching record on teachers' productivity.

Hypothesis four

There is no significant influence of training and development programmes on teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Table 10: Relationship between training and development programmes and teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Variable	N	$\bar{X}$	SD	DF	r-Cal	r-Crit	Decision
Supervision of School Curriculum	300	8.16	2.63	198	0.99	0.49	Rejected
Teachers` Productivity		6.71	1.89				

$P < 0.05$

Since the calculated value of $r = 0.99$, is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degrees of freedom and 0.05 level of significance. The null hypothesis was rejected. This means that there is a significant influence of training and development programmes on teachers' productivity.

Hypothesis Five

There is no significant influence of implementation of government policy to improve teachers' performance on teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Table 11: Relationship between implementation of government policy to improve teachers' performance and teachers' productivity in Public secondary schools in Education District I of Lagos State.

Variable	N	$\bar{X}$	SD	DF	r-Cal	r-Crit	Decision
Supervision of School Curriculum	300	12.16	3.73	198	0.95	0.195	Rejected
Teachers` Productivity		11.67	3.49				

$P < 0.05$

Since the calculated value of $r = 0.95$, is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degrees of freedom and 0.05 level of significance. The null hypothesis was rejected. This means that there is a significant influence of implementation of government policy to improve teachers' performance on teachers' productivity.

Discussion of Findings

Hypothesis one states that there is no significant influence of supervision of school curriculum on teachers' productivity. Since the calculated value of $r = 0.98$ is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degree of freedom at 0.05 level of significance, the null hypothesis was rejected. This means that there is significant influence of supervision of school curriculum on teachers' productivity. This finding was in line with Mgbodile (2000), Ukeje (2000) and Ibukun (2003) discovered in their studies that the problem of curriculum implementation in Nigeria does not lie with knowledge and adequate policies but effective planning and sustained implementation. They attributed the failure of such educational programmes in Nigeria to several factors. Among these are teacher factors (shortage of teachers, inadequate training and poor motivation of teachers). Iyke, P. O. (2013) discovered that one of the problems emanating from the UBE programme and curriculum implementation is population explosion in primary and junior secondary schools. Free compulsory education brought many children into the school system without the schools being prepared for it. It is in the attempt to cope with the possible astronomical increase in pupil enrolment at the Basic Education subsector that the Federal Government of Nigeria introduced the Federal Teachers Scheme (FTS) in 2006.

Hypothesis two states that there is no significant influence of the use of instructional materials on teachers' productivity. Since the calculated value of $r = 0.76$ is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degree of freedom at 0.05 level of significance, the null hypothesis was rejected. This

means that there is significant influence of the use of instructional materials on teachers' productivity. This was in line with the report by Jacob (1999), that the benefits of instructional media include: (a) promoting increased learning; (b) providing the learners the opportunities of direct interaction with the realities of their social and physical environment; (c) providing the learner with opportunities for independent and individualized learning; (d) promoting greater acquisition and longer retention of factual knowledge; (e) offering rich opportunities for students to develop communication skills while actively engaged in solving meaningful problems; and (f) offering a variety of experiences which stimulates self-activity on the part of the learner. Also noted by Adekunle (2008), transfer of learning is only possible if experience is meaningful, real and purposeful. Also, Abolade (2014) asserted that cost effectiveness criteria refer to the amount of time, money, effort etc involved in procuring and using the materials viz-a-viz the accomplishment of the learning objectives. In this area of eroding financial supports given by the Federal Government to finance education, the State Ministries of Education must consider carefully before selecting a material for use in schools. Similarly, a teacher must take into consideration whether or not it worth it to recommend a text book on a particular subject when that book does not actually cover all the specific areas in the subject syllabus. It is equally inexpedient to procure a video recording set with his actual fact; there are more urgent things to satisfy in an educational instruction. Beck and Gaguilo (1983) assert that continued stressful situation seriously deplete the teacher's emotional and physical resources leaving him unable to cope with further distress.

Hypothesis three states that there is no significant influence of regular assessment of teachers' teaching record on teachers' productivity. Since the calculated value of $r=0.99$ is greater than the

critical value of $r = 0.195$ at 198 degree of freedom at 0.05 level of significance, the null hypothesis was rejected. This means that there is significant influence of regular assessment of teachers' teaching record on teacher's productivity. This finding was in line with charterhouse square school (2012), the assessment record in its learning has the same functions as the old-fashioned paper grade book. Managing the grades of an entire class in its learning makes the grading process easier, and the teachers have a clearly-set-out overview when the final assessment is to be decided. Assessment of teaching record is an integral part of our curriculum planning and is inseparable from the teaching and learning process. It has a major role to play in increasing levels of achievement within the school. It is believed that effective assessment of teacher's teaching records provides information to improve teaching and learning. Springer (2011) asserted that record keeping tracks students' progress and provides evidence to support the grading decisions. Developing good record-keeping habits is essential for organizing, processing, and communicating the students' understanding of the curriculum.

Hypothesis four states that there is no significant influence of training and development programmes on teachers' productivity. Since the calculated value of $r = 0.99$ is greater than the critical value of $r = 0.195$ at 198 degree of freedom at 0.05 level of significance, the null hypothesis was rejected. This means that there is significant influence of training and development programmes on teacher's productivity. This is in line with Owens (2006) had a similar finding in his study of training and organizational outcomes. Although Owens' study centered on the overall impact of training he was able to find a correlation between commitment and turnover. The study found that employees that had a higher level of commitment also had a higher level of "turnover cognitions". A higher score in "turnover cognitions" indicated that the employee had a more

favourable attitude and was less likely to consider turnover. By applying the results of his survey to independent t-tests, Owens was able to determine that trained employees had a mean turnover cognition of 31.15 and organizational commitment of 83.54. In comparison, the untrained employees had a mean of 28.94 for turnover and 75.87 for Schmidt Labor Research center Seminar Research series 3 commitment. These statistics are relevant as they are representative of the inverse relationship of commitment and turnover. By separating the trained and untrained employees, Owens was able to show that the more committed employees are, the less likely they will consider turnover. The aforementioned studies are representative of much of the research available relating to commitment and turnover. Commitment has a significant and positive impact on job performance and on workforce retention. The underlying belief is that a more committed employee will perform better at their job (Walton, 1985).

Hypothesis five states that there is no significant influence of implementation of government policy to improve teachers' performance on teachers' productivity. Since the calculated value of $r=0.95$ is greater than the critical value of $r= 0.195$ at 198 degree of freedom at 0.05 level of significance, the null hypothesis was rejected. This means that there is significant influence of implementation of government policy to improve teachers' performance on teacher's productivity. This was also confirmed by McKinney (2014) which is unequivocal in its conclusions – the best school systems do three things: recruit the best teachers, develop them well and target support at students who need it most. In US research , an eight year-old consistently given a teacher in the top quintile of performance was found to perform 50 percentile points better three years later than a similarly performing eight year-old consistently given a teacher in the bottom quintile of performance. Internal Department for Education analysis suggests that this translates into a difference of between 6.7 and 7.9 National Curriculum points at key stage two – which is more

than two years' progress Analysis of data in England shows much the same (Slater, Davies and Burgess, 2009): good teachers make a substantial difference to overall attainment and progress, and this can be shown to be likely to have an impact on GCSE grades. Likewise, the DFES VITAE study. (Day et al, 2006) shows that in relation to pupil progress, the influence of the teacher was more important than pupils' background characteristics. So, the evidence is clear that improving average teacher quality has considerable potential for improving educational standards. The key question is therefore what should be done to improve teacher quality.

The paper claims that three strategies are effective and reform should focus on these elements: recruiting more of the most effective people; improving their initial training and induction; and improving the systems for their professional development. The latter element has been stressed by Professor Dylan William of the IOE who believes that we should stop focusing on how to get rid of poor teachers, because there is no guarantee that they will be replaced by better ones, and instead focus on better in profession training and CPD for the teachers we already have. According to the policy paper 2010 to 2015 from Department for Education, GOV.UK, To improve standards in schools, we need to raise the quality of teachers and leadership through; raising the status of the teaching profession to make it more attractive to top graduate; make sure that teachers receive solid training that gives them the practical skills they will need; and give teacher access to high quality professional development so they can continue to improve throughout their careers.

Summary of the Study

This research work was conducted to examine the quality assurance strategies and teachers' productivity in Public secondary school in Education District I of Lagos State. The survey research design was used in carrying out the study since required the collection of data from a large number

of participants within the limited time scheduled for the completion of the project. Relevant research questions and hypotheses were answered and tested respectively to show the findings of the study.

A questionnaire was designed by the researcher and validated by the supervisor and it was administered on the participants for the generation of the required data. A total number of 300 participants comprising male and female teachers were selected through simple random sampling method as the sample for the study. The analysis of the data collected from participants was carried out with the use of percentage and frequency distribution tables, while the hypotheses earlier stated in the study were tested with the Pearson Product Moment Correlation Coefficient statistical tool. The following are the findings; there was significant influence of supervision of school curriculum on teachers' productivity; there was significant influence of the use of instructional materials and teachers' productivity; there was significant influence of regular assessment of teachers' teaching record on teachers' productivity; there was significant influence of training and development programmes on teachers' productivity; there was significant influence of implementation of government policy to improve teachers' performance on teachers' productivity.

Implication of Finding for Policy

Quality assurance in education is a consistent provision and utilization of high standard resources to foster effective teaching and learning at every stage and aspect of the educational system. It is meaningful when application of its strategy is not deferred till the end of an educational programme thus, may adversely affect teachers' productivity. The implications of finding for policy this study offers includes; Government providing schools with modern technologies which can generate lot of materials to the teachers to aid them in making subject matter more meaningful, clear and vivid

in the classroom. They should also assist in building a conducive environment for school where audiovisual and ICT resources can be used to improve teaching- learning process. Since education remains the largest industry, government should continue to ensure that funds, instructional materials and teaching personnel are made available for the sector. There must be critical review of available literature on the subject of availability of professionally trained teachers in public secondary schools, so as to reduce and bring back to normal the wide gap between the curriculum recommendation and the reality on ground.

Teacher should be the central figure in the implementation of the curriculum process, because teacher is the key factor in determining the qualities and successes of any learning programmes. Competent teachers who understand how to use the curriculum materials effectively are needed in our system.

Implication of Finding for Practice

Teachers are the key to students' success academically because without effective teaching, effective learning cannot take place. Teachers play a vital role in making the students understand the topic. Teachers should ensure they have a good mastery of the subject matter, they should prepare very well before going to class. Teachers should adopt the use of contextual and learning theory, especially in teaching of lexis and structure, composition and essay writing skills. This will help the teacher relate the topic to real life situation as it motivates making connection between knowledge and its application, which will in turn, improves teachers' productivity. Teachers' records must be up to date and continuously checked to get the actual performance of students in

terms of their academics, morals etc, to be able to know where attention is needed concerning the students. The school authority should provide necessary teaching aids for teachers use. More time (or periods) should be allotted to the teaching and learning on the time table. The school authority should help to update teachers by organizing workshops, in-service training and seminars on a regular basis. They should monitor teachers' activities, ensuring that they are in class at the appropriate time and also ensure that the school environment is conducive enough for effective learning.

Conclusion and Recommendations

Based on the finding of the study, school curriculum needs to be supervised on a regular period so as to ensure its meets the changes in trend of modern education system. Instructional resources and materials, teaching resources, audiovisual aids, instructional media and instructional technology must be provided and be used by the teacher to ensure effective teaching and learning. Training programme, Orientations, Workshops and Seminar must be organized regularly to ensure staff development in terms of skills and knowledge on innovations in teaching. Monitoring of teaching-learning process through performance of student can be also carried out through assessment of teachers' teaching records. Policy makers expect each teacher to possess some records for teaching purpose which involves; detailed scheme of work, diary of daily record of work and anecdotal records. Government should implement policies to improve teachers' performance in terms of facilities, conducive environment, remunerations, funds, security etc.

Quality assurance strategies in education involves method of achieving the educational goals through monitoring processes, systematic measures and comparison with educational standard thereby ensuring that quality of inputs in the teaching-learning process, achievement of student

and school environment are closely monitored, supervised and evaluated before things get out of hand. Educational institution of high quality should have high quality students, teachers, facilities, school curriculum and government policies as inputs. Furthermore, the manner in which the inputs are processed from the beginning to the final year of an educational programme and the quality of assessment of an entire teaching-learning activities also constitute important aspects of quality assurance and educational resources such as; information, financial, human and physical when combined and utilized to accomplish specific and desirable result, bring about productivity.

References

- Adekunle, M. O. (2008). Method and resources in teaching social studies. Retrieved April 10, 2008 from <http://www.ijeunilorin.net/alphabeticlist.php>
- Aitken, J. E. (2004). Teachers` welfare problems: Implications for education in the 21st century. Unique research chronicle. *Journal of the University of the North, South Africa*, 2(2). 48-61
- Al-Mutawa, N. & Kailani, T. (1989). *Methods of teaching English to arab students*. Harlow: Longman
- Apeyuan, K. D. & Anondokaa, M. A. (2001). *Enhancing performance by conductive work*. Nigeria. 1(1), 73
- Ayeni. K. P. (2010). Quality and productivity of teachers in selected public secondary schools in Oyo State, *Journal of Social Sciences*, 5(1) 10 – 12
- Ayot, N. O. & Briggs, D. (1992). *Economics of the education*. Nairobi: Educational Research and Publication
- Beeby, C. E. (1966). *The quality of education in developing countries*. Massachusetts: Harvard University Press
- Boraham, N. G. & Ziarati, R. (2002). Developing quality criteria for application in higher education sector in Turkey. *Total Quality Management*,
- Bridges, C. B. (1986). *Training and retraining of teachers*. London:nriggles Educational Publication
- Clark, S. A. & Starr, G. S. (2002). *Methods of teaching in middle school and high schools*. Boston: Harper
- Cullen, R. (1994). Incorporating a language Improvement Component in Teacher Training Programmes.

- Darling – Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: a review of state policy evidence. *Educational Policy Analysis. Archives*, 8(1)
- Eshiwani, A. S. (1986). *A studies of women's access to higher Education in Kenya*. Kenya: Vanview Publication
- Federal Ministry of Education. (2004). *National Policy on Education*. Lagos: NERDC
- Fester, M. G. D. (1996). *Philosophy of research on teaching*. In M. C. Wittrock (Eds). Handbook of research and teaching (3rd ed). New York: Macmillan
- Garuba, A. (2003). Teachers and teaching in Nigeria. A paper presented in 11th biennial conference of international study association for teachers and teaching (ISATT). Leiden, Netherland. Retrieved June 14, 2006, from <http://www.isatt.org>
- Gaynor, W. J. (1998). Teachers' development: what went wrong? In K. Fieldgat (Eds.), *Helping to establish a culture of learning and teaching in South Africa*. South Africa: Wordflute Press Publications
- Goldhaber, D. D. & Brewer, D. J. (1997). Evaluating the effect of teacher degree level on educational performance. In W. J. Fowler (Ed.), *Developments in school finance*. Washington, D.C. National Center for Education Statistics
- Kyriacou, C. (1975). *School teacher association study*. Chicago: University of Chicago Press Limited
- Lafayette, R. C. (1993). Subject matter content: what every foreign language teacher needs to know. In G. Gunterman (Eds.), *Developing language teachers for a changing world*. Chicago: national Text Book Company
- Lemleck, J. K. (2000). *Curriculum and instructional methods for elementary school*. New York: Macmillan publishing Company
- Maduwesi, B. A. (2008, August). *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, Vol. 6, No.2, Page 45
- Medley, D. (1991). Assessing teacher performance from observed competency indicators defined in class teachers. *Journal of educational research*.
- Mezieobi, K. A. (1992). *Theme in social studies education in Nigeria*. Owerri: Whyte and Whyte Publishers
- Mezieobi, K. A. (2004). Evaluation of the implementation of the junior secondary school social studies curriculum in Abia State. Unpublished doctoral dissertation, delta State University, Abraka, Nigeria.
- Nakpodia, E. D. (2008). The role of educational administration in the promotion of in-service teacher education for primary school teachers in Nigeria. *Current issues in educational management in Nigeria*. Benin City: Ambik Press

- National Assessment and Accreditation Council (NAAC) (2007). *Quality indicators for teacher education*
- NCSS. (1993). Standard for teaching and learning in the social studies. Washington D.C: National Council for the Social Studies
- Nwadiani, M. (2008). Education in foreign countries. Lessons for policy planning and practice. Benin City: Monose Amalgamates
- Odejide, A. I. (2007). Quality and relevance in University of Ibadan's general studies programme: *A public lecture to commemorate the general studies programme's*. Twenty-first anniversary of University of Ibadan, Nigeria
- Oganwu, P. (2004). The effectiveness of guided discussion, problem solving, inquiry and expository lecturer strategies on social concept attainment. Unpublished doctoral dissertation, Delta State University, Abraka, Nigeria
- Ogonor, B. O. (1992). Methods of teaching social studied in primary schools. In M. A. Izuagie (Eds.), *Subject methods NEC series*. College of Education, Benin City
- Ojwang, J. A. (1995). A study of quality of education in private schools in Siaya and Kisumu districts. Unpublished doctoral dissertation, Moi University, Kenya
- Okobia, E. L. (2009). An assessment of the implementation of the junior secondary school social studies curriculum in Edo State. Unpublished doctoral dissertation, University of Benin, Benin City
- Ololobou, Y. P. S. (1989). Social studies: the search for a definition. *Nigeria Journal of Social Studies*.
- Ololobou, Y. P. S. et al. (1999). *Dimension of social studies*. Pankshin: Academic Trust Fund
- Otieno, K. (1997). The relationship of role overload, locus of control, years of teaching experience and gender to perceived burn out among secondary school teachers in Nairobi. Unpublished doctoral dissertation, Kenyatta University
- Psacharopolons, G. & Woodhalla, M. (1985). Education for development. *An analysis of investment choice*. New York: Oxford University Press
- Reilly, D. H. (2000). The learner centered high school prescription for adolescent success in education. Winter . 121(2), 219
- Stigler, E. W. & Hiebert, J. (2002). The teachers gap, best ideas from the world's teachers from improving education in the classroom sample of school. The research bulletin No 11
- Thias, J. E. & Camoy, C. M. (1972). Learning from teaching. *A developmental perspective*. Boston: Allyn and Beacon

Çocukların gelişim sürecinde oyunun etkileri ve öğretmen görüşleri

Efsa Toska

Prizren Ukshin Hoti Üniversitesi

Özet: Çocukların gelişim sürecinde oyunun etkileri ve öğretmen görüşlerinin belirlenmesi adlı çalışmada okul, oyun ve gelişim kavramları açıklanmak istenmiştir. İlköğretim ve okul öncesi dönemde oyunun gelişim için önemi ve öğretmen görüşleri açıklanmaya çalışılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Verileri toplamak için anket formu uygulanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde: örnekleme ait kişisel bilgiler; İkinci bölümde: çocuğun gelişimi ve eğitiminde oyunun önemi ve öğretmen görüşleri, oyun sırasında öğretmen rolleri, oyun için belirtilen en etkili zaman, oyun sırasında mevsimsel farklılıklar, oyun sırasındaki kurallar ve kısıtlamalar, oyunda ceza kullanımları v.b cevaplarını yanıtlamak amacıyla ölçek kullanılmıştır.

Çalışma, 2021-2022 yılında, eğitim- öğretimin ikinci döneminde gerçekleştirilmiştir. Kosova'nın Prizren şehrinde bulunan 40 öğretmene anket uygulanmıştır. Araştırma devlet ve özel okullarda sınıf ve okulöncesi öğretmenleri ile yapılmıştır. Verilerin hesaplanmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada bulunan veriler doğrultusunda oyun, çocuğun kişilik gelişiminde ve eğitiminde önemli bir yer tuttuğu görüşü savunulmuş, çocukların hayatının büyük bir kısmını oyun tamamlar görüşü desteklenmiştir. Çocuğun gelişimini her açıdan olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Oyun çocuğun gelişimini sağlayan ve yaratıcılıklarını destekleyen bir gelişim aracı olarak tanımlanmaktadır.

Örneklemden alınan veriler doğrultusunda - Oyunla yapılan eğitime katılan çocuk sayısı fazladır, çocukların çevreleriyle iletişimi oyunla sağlanır, çocuklar sorun çözmeyi oyunla öğrenir, her çocuğun gelişim özelliği göz önünde bulundurularak oyun oynanır, oyun oynarken gelişim açısından yararlı olmasına özen gösterilir ayrıca oyun için en etkili zamanın 15-30 dakika olduğu oyun sırasında öğretmenler güvenilirliği sağlayan, ortamı düzenleyen, yol gösteren ve gözlemci olduğu görüşüne varılır.

Anahtar kelimeler: Okulöncesi, oyun, gelişim, eğitim, eğitimde oyun, öğretmen görüşü.

To cite this article: Toska E. (2022). **Çocukların gelişim sürecinde oyunun etkileri ve öğretmen görüşleri.** Kosovo Educational Research Journal, 3(2). 50-67.

GİRİŞ

İnsan doğduğu andan itibaren eğitimi başlar ve yaşamı boyunca devam eder (Aydın, 2006). Toplum olarak daha fazla ilerlememiz açısından eğitimin değeri büyüktür (Livatyalı, 2011). Bütün

dünyada eğitime çok önem verilmektedir özellikle yenidoğan bir çocuğun verimli gelişebilmesi iyi bir eğitim alması oldukça desteklenir (Kale, 2010).

Çocuk okul çağına geldiğinde iyi bir eğitim alma hakkına sahiptir. Okul öncesi eğitimi çocuğun bütün hayatını etkileyen en temel eğitim alma kurumlarından, bunun için iyi eğitim almış çocuk her açıdan gelişim göstermektedir (Yılmaz, 2003).

Eğitimin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için sistemli bir programa ihtiyaç duyulur (Bertrand, 2012). Oyun sayesinde mutlu olan çocuk gelişiminde olumlu izler bırakır. Çocuk oyun oynarken öğrendiği şeyleri dile getirmeye uğraşır bu çaba birkaç deneme sonrası hedefe ulaşmasını sağlar çocuk kısıcak sözcükleri bir araya getirerek uzun cümleler kurma yolunda ilerleme gösterir. Oyun çocukta bütün olarak psikolojik, fiziksel, sosyal, dil açısından önemli bir role sahiptir.

Oyuna dışardan bakıldığında sadece eğlence aracı gibi görünebilir fakat çocuğun oyun oynamaya adım atmasıyla birlikte zihinsel gelişim başlar çocuk oynamaya başladığı anda harekete geçer burda kas sisteminde ilerleme katedecektir, her oyunun belli başlı kuralları olduğundan zihninde kuralları yönlendirecektir, oyun oynarken çevresindekilerle sosyal ilişki içine girer buda her açıdan ilerleme katetmesine yol göstericidir (Ulutaş, 2011).

Çocuğun başarılı olabilmesi için öncelikle güdülenmesi gerekir çocuğa yöneltlen ödev karşısında açıklama yapılmazsa çocuk ondan ne istediğini anlayamaz aynı şekilde oyun oynamadan önce çocuğa oyun açıklanır görsel olarak belirtilirse çocuk oyun için güdülenecektir buda kendini buna hazırlamasına katkı sağlar (Erşan, 2006).

Çocuklara küçük yaşta oyun yoluyla öğretilen tutum ve alışkanlıklar ileride yaşamı boyunca kişiliğinin olumlu yönde ilerleme sağlaması açısından bireyi biçimlendirir (Tanrıverdi, 2012).

Çocuk için oyun bir gelişim aynası olarak ifade edilebilir. Oyunu çocuğun gelişimi için bir araç olarak kullanan öğretmenler çocukların bütün kötü alışkanlıklarını yok etmede yararlı olduğu görüşüne varılır, ayrıca çocukluk döneminde alınan bu eğitim çocuğun ilerdeki yaşamında olumsuz davranışlardan kaçınması açısından zihinde iyi bir temel oluşturur ve böylece oyunla büyüyen çocuk gelişimini doğru bir biçimde tamamlar (Johnson, Christie & Yawkey, 1999; Nicolopoulou, 2004; Poyraz, 1999; Sevinç, 2004; Singer & Singer, 1990; Vygotsky, 1976).

Tüm bu çalışmalar sonucunda oyunun, gelişim dönemindeki çocukların üzerinde etkileri ve süreç içerisinde kazanılan olumlu davranışların önemi dikkat çekmiş ve bu süreci etkileyen davranışların öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır.

- a) Çocukların gelişim sürecinde oyunu önemi,
- b) Çocukların gelişim aşamalarına oyunun etkileri
- c) Çocuğun eğitiminde ve kişilik gelişiminde oyun önemli
- d) Öğretmenlerin oyunu nasıl yönlendirdikleri,
- e) Öğretmenler, çocuklar oyun oynarken oyuna ne derece katıldıkları,
- f) Oyun yoluyla ders öğretiminin öğrenci başarısını ne derece etkilediği,

3. YÖNTEM

Araştırmada uygulanan; evren, örneklem, veri toplama aracının nasıl hazırlandığı, evrenin ne kadar sınırlı olduğu belirtilmeye çalışılmıştır. İlköğretim ve okulöncesi öğretmenlerinin “ Çocukların gelişim sürecinde oyunun etkileri ve öğretmen görüşleri ”ölçmek için nicel araştırmanın tarama araştırması, örnekleme uygulanarak anket formlarından yararlanılmıştır.

Araştırmada uygulanan veri toplama aracı olan anket iki bölümde tasarlanmıştır. Birinci kısımda öğretmenlerin kişisel bilgileri – yaş, cinsiyet, eğitim durumu, branş, eğitim verme süresi, gibi sorulara yer verilmiştir.

İkinci kısımda çocukların gelişim sürecinde oyunun etkileri ve öğretmen görüşlerinin incelendiği ölçek mevcuttur. Çalışmanın örnekleme, Kosova'nın Prizren şehrinde bulunan 6 devlet okulu ve 3 özel okulda türkçe eğitim veren öğretmenlerden oluşmaktadır. Bunların 65'i sınıf öğretmeni ve 9'u okul öncesi öğretmenidir.

Araştırma 2021-2022 eğitim- öğretim yılının ikinci döneminde öğretmenlere anket formu şeklinde uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölüm anaokulu ve ilköğretim öğretmenleriyle yapmış olduğumuz nicel araştırma sonucu demografik bilgileri: cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma süresi gibi frekans değerleri ayrıca yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Araştırmaya ilişkin uygulanan ankette bulgular sunulmuş ve bulgulara dayanarak yorum yapılmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş dağılımı

Katılımcıların yaşa göre dağılımı			
Yaş	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde(%)
	18-25	10	12,5%
	26-30	9	10%
	31-35	9	7,5%
	36-40	15	22,5%
	41-50	18	30,0%
	50+	12	17,5%
	Toplam	74	100,0%

Tablo 2: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Çocuğun kişilik gelişiminde oyunun önemi” hakkında görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	67	92,5%
Katılmıyorum	3	2,5%
Kararsızım	4	5%
Toplam	74	100,0%

Çocukların gelişim süreci ve oyunun etkileri ile ilgili görüşlere bakıldığında “Çocuğun Eğitimde ve Kişilik Gelişiminde Oyun Önemli Bir Yer Tutar” görüşüne 67’si (%92,5) katılıyorum , 3’ü (%2,5) katılmıyorum ve 4’ü(%5) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmada bulunan veriler doğrultusunda oyun çocuğun kişilik gelişiminde ve eğitiminde önemli bir yer tuttuğu görüşüne varılır.

Tablo 3: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Çocukların Hayatının Büyük Bir Kısmını Oluşturur” görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	67	94,9%
Katılmıyorum	3	2,6%
Kararsızım	4	2,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo 3’te görüldüğü gibi “Oyun Çocukların Hayatının Büyük Bir Kısmını Oluşturur” görüşüne 67’si (%94,4) katılıyorum , 3’ü (%2,6) katılmıyorum ve 4’ü (%2,5) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmada bulunan veriler doğrultusunda çocukların hayatının büyük bir kısmını oyun oluşturur görüşü savunulmuştur.

Tablo 4: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Sırasında Öğretmenler..... Olmalıdır” görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Gözlemci	15	12,5%
Güvenliği Sağlayan	4	5%
Katılımcı	5	7,5%
Ortam Sağlayan	0	0,0%
Yol Gösterici	5	5%
Hepsi	45	70,0%

Toplam	74	100,0%
--------	----	--------

Tablo görüldüğü gibi soru 4'e bakıldığında “Oyun Sırasında Öğretmenler..... Olmalıdır” görüşüne 15'i (%12,5) gözlemci , 4'ü (%5) güvenliği sağlayan, 5'i (%7,5) katılımcı, 0'ı (%0,0) ortam sağlayan, 5'i (%5) yol gösterici, ve 45'i (%70,0) hepsi cevabını vermiştir.

Araştırmada bu veriler doğrultusunda çocukların oyun esnasında öğretmenler gözlemci, güvenliği sağlayan, katılımcı, ortamı sağlayan ve yol gösterici kısacası çocuklar oyun oynarken öğretmenlerin bütün özelliklerini kullanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 5: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun İçin Belirtilen En Etkili Zaman Dilimi Ne Kadardır?” görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
15-30dk	41	55%
30-45dk	23	32,5%
45-1h	7	10%
1h+	3	2,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 5'e bakıldığında “Oyun İçin Belirtilen En Etkili Zaman Dilimi Ne Kadardır?” görüşüne 41'i (%55) 15-30dk , 23'ü (%32,5) 30-45dk, 7'si (%10) 45-1h ve 3'ü (%2,5) 1h fazla cevabını vermiştir.

Araştırmada veriler doğrultusunda 15-30 dakika oyun için en önemli zaman olduğu sonucuna varılır.

Tablo 6: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyunlar İçin Belirtilen Zaman Diliminde Mevsimsel (Yaz,Kış,Bahar) Farklılıkları Gösteriyor mu” görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Evet	37	50%
Bazen	30	40%
Hayır	7	10,0%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 6'ya bakıldığında “Oyunlar İçin Belirtilen Zaman Diliminde Mevsimsel (Yaz,Kış,Bahar) Farklılıkları Gösteriyor Mu?” sorusuna 37'si (%50) evet , 30'u (%40) bazen ve 7'si (%10,0) hayır cevabını vermiştir.

Araştırmadaki bu veriler doğrultusunda mevsimsel değişikliklerin çocukların oyunlarına etki ettiği görüşüne varılmıştır.

Tablo 7: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Yoluyla Ders Öğretimi Çocuğun Başarısını Arttırır” görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	70	95%
Katılmıyorum	0	0,0%
Kararsızım	4	5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 7'ye bakıldığında “Oyun Yoluyla Ders Öğretimi Çocuğun Başarısını Arttırır” görüşüne 70'i (%95) katılıyorum , 0'ı (%0,0) katılmıyorum ve 4'ü (%5) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmada elde edilen veriler sonucunda oyun yoluyla ders öğretiminin öğrenci başarısını arttırdığı sonucuna varılır.

Tablo 8: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Yoluyla Öğretim İle Kalıcılık Daha Kolay Sağlanır” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	70	95%
Katılmıyorum	0	0,0%
Kararsızım	4	5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 8’e bakıldığında “Oyun Yoluyla Öğretim İle Kalıcılık Daha Kolay Sağlanır” görüşüne 70’i (%95) katılıyorum , 0’ı (%0,0) katılmıyorum ve 4’ü (%5) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmadaki veriler doğrultusunda öğrenci eğitiminde ve başarılı olmalarında oyun yoluyla kalıcılığın daha fazla olduğu sonucuna tespit edilmiştir.

Tablo 9: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Sırasında Çocukların Oyunlarına Katılımınız Nedir?” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Oyuna Katılıyorum	49	62,5%
Oyuna Katılmıyorum	0	0,0%
Oyuna Kısmen Katılıyorum	25	37,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 9’a bakıldığında “Oyun Sırasında Çocukların Oyunlarına Katılma Düzeyiniz Nedir?” görüşüne 49’u (%62,5) oyuna katılıyorum , 0’ı (%0,0) oyuna katılmıyorum ve 25’i (%37,5) oyuna kısmen katılıyorum cevabını vermiştir.

Araştırma doğrultusundaki sonuçlara göre öğretmenlerin çoğu oyun sırasında çocuklarla birlikte oyuna katıldıkları sonucuna varılır.

Tablo 10: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Öğretmenlerin Çocukları Oyun Oynamaya Yönlendirmesi (Oyuna Dahil Etme)” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Tüm Çocukları Oyuna Dahil Etme	53	72,5%
Katılmak İsteyenleri Oyuna Dahil Etme	21	27,5%
Katılımı Zorunlu Tutma	0	0,0%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 10’a bakıldığında “Öğretmenlerin Çocukları Oyun Oynamaya Yönlendirmesi (Oyuna Dahil Etme)” görüşüne 53’ü (%72,5) tüm çocuklar oyuna dahil etme , 21’i (%27,5) katılmak isteyenleri oyuna dahil etme ve 0’ı (%0,0) katılımı zorunlu tutma cevabını vermiştir.

Araştırma doğrultusunda elde edilen veriler kısmında öğretmenler oyun esnasında tüm çocukları oyuna dahil etmek için çaba gösterdikleri görüşüne varılır.

Tablo 11: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun İçinde En Çok Kullanılan Ödüller?” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Sözel İfade	4	10,0%
Alkış	1	2,5%
Sembol (yıldız, hediye...)	4	10,0%
Hepsi	31	77,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 11'e bakıldığında "Genellikle Oyun İçinde En Çok Kullanılan Ödüller?" görüşüne 4'ü (%10,0) sözel ifade , 1'i (%2,5) alkış , 4'ü (%10) sembol(yıldız, hediye...) ve 31'i (% 77,5) hepsi cevabını vermiştir.

Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenler, çocukları sözel ifade, alkış, sembol gibi ödülleri hepsini kullanarak ödüllendirdikleri görüşüne saptanmıştır.

Tablo 12: Araştırmaya katılan öğretmenlerin "Oyun İçinde Ceza Kullanımları" değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Oyundan Çıkarma	11	17,5%
Oyuna Ara Verdirme	27	35%
Ceza Kullanmam	31	40,0%
Diğer...	5	7,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 12'ye bakıldığında "Oyun İçinde Ceza Kullanımları" görüşüne katılımcıların 1'i(%17,5) oyundan çıkarma , 27'ü (%35) oyuna ara verdirme, 31'i (%40,0) ceza kullanmam ve 5'i (%7,5) cevabını vermiştir.

Araştırmada elde edilen veriler kısmında öğretmenlerin çoğu oyuna ara verdirme ve ceza kullanmadıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 13: Araştırmaya katılan öğretmenlerin "Oyun Sonunda Tartışma Ve Değerlendirme Yapılır" değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	66	90%
Katılmıyorum	4	5%

Kararsızım	4	5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 13'e bakıldığında "Oyun Sonunda Tartışma ve Değerlendirme Yapılır" görüşüne 66'sı (%90) katılıyorum , 4'ü (%5) katılmıyorum ve 4'ü (%5) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın doğrultusunda elde edilen veriler kısmında sonucunda katılımcılar oyun sonunda tartışma ve değerlendirme yaptıkları sonucuna varılmıştır. Katılmıyorum cevabını sadece 2 katılımcı işaretlemiş olup aynı şekilde Kararsızım cevabını 2 katılımcı işaretlemiştir.

Tablo 14: Araştırmaya katılan öğretmenlerin "Oyun Çocuğun Dil Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler" değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	64	87,5%
Katılmıyorum	6	7,5%
Kararsızım	4	5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 14 e bakıldığında "Oyun Çocuğun Dil Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler" görüşüne bakıldığında 64'ü (87,5%) katılıyorum , 6'sı (%7,5) katılmıyorum, 4'ü (5%) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın doğrultusunda elde edilen veriler sonucu oyun çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkiler sonucuna varılmıştır.

Tablo 15: Araştırmaya katılan öğretmenlerin "Oyun Çocuğun Fiziksel Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler" değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	72	97,5%
Katılmıyorum	0	0,0%
Kararsızım	2	2,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 15 e bakıldığında “Oyun Çocuğun Fiziksel Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler“ görüşüne bakıldığında 72’si (97,5%) katılıyorum , 0’ı (%0,0) katılmıyorum, 2’si (2,5%) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın doğrultusunda kısmında oyun çocuğun fiziksel gelişimini olumlu yönde etkiler sonucuna 39 öğretmen katılımı saptanmıştır.,

Tablo 16: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Çocuğun Bilişsel Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	70	95%
Katılmıyorum	2	2,5%
Kararsızım	2	2,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 16 ya bakıldığında “Oyun Çocuğun Bilişsel Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler“ görüşüne bakıldığında 70’i (95%) katılıyorum , 2’si (%2,5) katılmıyorum, 2’si (2,5%) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın bu veriler kısmında oyun çocuğun bilişsel gelişimini olumlu yönde etkiler sonucuna 1 Katılmıyorum sonucu dışında bütün öğretmenlerin katılım gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 17: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Çocuğun Psiko-Sosyal Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	72	97,5%
Katılmıyorum	2	2,5%
Kararsızım	0	0,0%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 17 ye bakıldığında “Oyun Çocuğun Psiko-Sosyal Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler“ görüşüne bakıldığında 72’si (97,5%) katılıyorum , 2’si (%2,5) katılmıyorum, 0’ı (0,0%) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın bu veriler kısmında oyun çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Tablo 18: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Çocuğun Duygusal Yönden Gelişimini Sağlar” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	66	90%
Katılmıyorum	4	5%
Kararsızım	4	5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 18 e bakıldığında “Oyun Çocuğun Duygusal Yönden Gelişimini Sağlar“ görüşüne bakıldığında 66’sı (90%) katılıyorum , 4’ü (%5) katılmıyorum, 4’ü (5%) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın bu veriler kısmında oyun çocuğun duygusal yönden gelişimini sağlamıştır sonucuna bağlı olarak birkaç katılımcı hariç çoğu katılım göstermiştir.

Tablo 19: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Çocuğun Motor Becerilerinin Gelişimini Sağlar” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	68	92,5%
Katılmıyorum	4	5%
Kararsızım	2	2,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 19 a bakıldığında “Oyun Çocuğun Motor Becerilerinin Gelişimini Sağlar“ görüşüne bakıldığında 68’i (92,5%) katılıyorum , 4’ü (%5) katılmıyorum, 2’si (2,5%) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın bu veriler kısmında oyun çocuğun motor becerilerinin gelişimini sağlar görüşüne çoğu katılımcının katılım gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 20: Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Oyun Çocuğun Özbakım Becerilerinin Kazanmasına Yardımcıdır” değişkenine göre görüş dağılımı

	Frekans(n)	Yüzde(%)
Katılıyorum	68	92,5%
Katılmıyorum	0	0%
Kararsızım	6	7,5%
Toplam	74	100,0%

Tablo görüldüğü gibi soru 20 ye bakıldığında “Oyun Çocuğun Özbakım Becerilerini Kazanmasına Yardımcıdır“ görüşüne bakıldığında 68’i (92,5%) katılıyorum , 0’ı (%0) katılmıyorum, 6’sı (7,5%) kararsızım cevabını vermiştir.

Araştırmanın bu veriler sonucunda oyun çocuğun özbakım becerilerini kazanmasına yardımcı olur kanısına varılmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Sonuç bölümünde araştırmada uygulanan verilere ilişkin sonuç ver önerilere yer verilmiştir, ayrıca verilerin analizi yapılmıştır.

Araştırma 2021 – 2022 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde, Prizren şehrinde bulunan 6 devlet ve 3 özel okulda olmak üzere sınıf öğretmeni olarak görev yapan 65 sınıf öğretmeni ve 9 anaokulu öğretmeniyle çalışma yapılmıştır.

Çalışmanın amacını açıklayacak olursak, çocukların gelişim sürecinde oyunun etkilerinin neler olduğu çocukların gelişimine nasıl yansıdığı bu konu üzerinde öğretmenlerin görüşlerinin neler olduğu, çocuk gelişirken oyunun hangi alanda daha çok katkı getirdiği konusu araştırılmıştır.

Araştırmada verilerin analiziyle elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

Sınıf öğretmenleri ve anaokul öğretmenleriyle yapılan çalışmalar sonucu şu sonuçlara ulaşılmıştır.

İstatistiksel veriler incelendiğinde katılımcıların kadın öğretmen sayısı (71), erkek öğretmen sayısı ise (3), tür. Kadın katılımcı sayısı erkek katılımcılardan çok daha fazla olduğu tespit edilmiştir

Katılımcı olan öğretmenlerin 65’i sınıf öğretmeni 9’u okul öncesi öğretmeni olarak, yaş aralıklarına bakıldığında çoğunlukları 41-50 yaşlarında, çoğu üniversite mezunu ve 10-15 yıl eğitim vermiş öğretmenlerin katıldıkları görülmüştür.

Çocuğun gelişiminde ve eğitiminde oyunun büyük bir yer kapladığı sonucuna varılmıştır.

Oyunun çocuk gelişimindeki önemi sorulduğunda öğretmenlerin çoğu çocuğun bütün gelişimleri açısından (fiziksel, zihinsel, psiko-sosyal, bilişsel) açıdan gelişimde büyük rol oynadığı sonucuna varılır. Oyunda öğretmenler ..... olmalıdır sorusu ise çocukların oyun esnasında öğretmenler

gözlemci, güvenliği sağlayan, katılımcı, ortam sağlayan ve yol gösterici olmalıdır görüşünü bildirmişlerdir. Büyük bir kısım öğretmenler oyun sırasında çocuklarla oyuna katılmaktadırlar. Öğretmenler, oyun sırasında daha çok gözlem yapmakta oldukları ve çocukların oyunlarına oyun arkadaşı olmak ve problem çözmek amacıyla dahil oldukları bulunmuştur.

Çocukların hem gelişimi hemde oyun'un verimli olması için en etkili zamanın 15dk-30dk olarak belirlenip, mevsim değişikliği sonucunda değişiklik gösterdikleri saptanmıştır.

Öğretmenlerin çoğu dersin oyun yoluyla anlatılmasının daha başarılı sonuçlar elde ettiğini varsaymıştır.

Oyun çocukların kendi yaratıcılıklarını ortaya koyduğundan dolayı oyunla yapılan öğretimde çocuklar için daha kalıcı olduğu görüşüne varılır.Yapılan oyun çalışmalarının sonucunda ceza kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda alkış,sembol,sözel ifade, hediyelerle başarılarını taçlandıklarını bildirmişlerdir, ceza olarak çoğu ceza kullanmam bazılarıda oyuna ara verdiğini belirtmiştir.Bazı durumlarda öğretmenlerin çok az bir kısmı ceza ve düşüme köşesine yönlendirdiklerini fazladan bildirmişlerdir.

Bütün bu bulgular sonucunda öğretmenler genelde duruma bağlı olarak bazı durumlarda kural veya kısıtlama görüşüne varmışlardır.

Öğretmenlerle yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin çoğunun haftada birden çok gelişim oyunu oynadıkları gözlenmiştir, bu sırada bütün çocukların gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulup oyunlar düzenlenir.Öğretmenler oyun sonunda genelde olmasa bile sıkça tartışma yaptıklarını belirtmişlerdir. Katılmıyorum cevabı çok az kişi tarafından verilmiştir. Bütün bu bulgular sonucunda aslında oyunun tartışmasının yapılması gerekmez oyunda çocuk kendini her zaman başrolde ve bir yönetici olarak gördüğünden neyi nasıl ve ne zaman yapacağına kendileri karar verir.

5.2. Öneriler

Araştırmada yer alan sonuçlardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir.

Oyun, çocuğun ilgisini arttırmada kişilik gelişiminde ve eğitiminde etkisi büyük olan bir eylemdir. Çocuğun hayal dünyasını geliştiren oyun sosyal ilişkilerde bulunmasına yaratıcı fikirler sunmasına

katkı sağladığı görüşüne varılır. Oyun sırasında öğretmenler gözlemci, güvenilirliği sağlayan, katılımcı, yol gösterici olmalıdır.

Yapılan çalışmalarda öğretmenlere çocuk için en etkili zamanın ne kadar olduğunu sorduk. Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda ortak görüşün 15-30 dk olduğu ve çocuğun dikkatinin dağılmadan eğlenceli vakit geçirebileceği süredir.

Oyunlar için mevsimsel farklılıkların bazı durumlarda etki ettiği bilinmesi gerekir. Oyun tasarlarken mevsimsel farklılıkların göz önünde bulundurulması önerilir.

Oyunda kullanılan malzemeler tehlike, sağlık ve yaş açısından kullanıma uygun olmalıdır.

Oyun yoluyla ders başarısının arttığı ve kalıcılığın daha fazla olduğu bilinmeli ve bunun yanısıra çocuğa oynattığımız oyunların her açıdan yarar sağladığından emin olmalıyız.

Oyun oynarken tüm çocukları oyuna dahil etmek gerekir.

Genelde oyun sonunda ödüllere yer verilmesi çocuğu güdülemek açısından önemlidir, bazı durumlarda oyunda kural ve kısıtlamalara yer verilebilir.

Okulda çocuğun özgür olmasına izin verilmeli bazen istedikleri gibi oynamalarına izin verilip oyuna dışardan müdahale etmemeliyiz.

KAYNAKÇA

Bulut, Y., & Aydın, H. (2006). A kinetics and thermodynamics study of methylene blue adsorption on wheat shells. *Desalination*, 194(1-3), 259-267.

Ulutaş, A. (2011). Okul öncesi dönemde drama ve oyunun önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 232-242.

Erşan, M. (2006). Mustafa Kemal Atatürk'ün Batılılaşma Hakkındaki Düşünceleri.

Vygotsky, L. (1976). Play and its role in the mental development of the child. *Play: Its role in the development and evolution*, 863-895.

Poyraz, H. (2006). Üniversitenin görevi ve ahlâk bilinci üzerine düşünceler. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(1), 61-66.

Rengel, K. (2014). Preschool teachers' attitudes towards play. *Croatian Journal of Education*, 16(1), 113-125.

Livatyalı, H., & Yıldırım, T. (2012). Yoğunlaştırılmış güneş enerjisi teknolojisindeki gelişmeler. *Mühendis ve Makine*, 53(633), 16-20.

Tek, F. B., Dempster, A. G., & Kale, I. (2010). Parasite detection and identification for automated thin blood film malaria diagnosis. *Computer vision and image understanding*, 114(1), 21-32.

Tanriverdi, S. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).